

Klaverblad
verzekeringen

Jaarverslag 2020

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Inhoudsopgave

Profiel	4
Kerncijfers	6
Klaverblad in de maatschappij	8
Bericht van de raad van commissarissen	14
Verslag van de directie	16
Strategie	20
Financiële prestaties	21
Duurzaam Klaverblad	23
Governance en risicomanagement	26
Risicobeheersing	34
Geconsolideerde jaarrekening 2020	38
Geconsolideerde balans	39
Geconsolideerde resultatenrekening	41
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	44
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	45
Toelichting op de geconsolideerde balans	54
Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening	64
Enkelvoudige jaarrekening 2020	72
Enkelvoudige balans	73
Enkelvoudige resultatenrekening	74
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	75
Toelichting op de enkelvoudige baland	76
Overige gegevens	81
Statutaire regeling omtrent de bestemming van het resultaat	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	82
Personalía	91

Profiel

Geschiedenis

Met de slogan 'Sinds 1850 gewoon goede verzekeringen' staat Klaverblad Verzekeringen bekend als een verzekeringsmaatschappij met een rijke historie. In 1850 richtte notaris Montijn de eerste voorloper van Klaverblad Verzekeringen op om agrariërs te kunnen beschermen tegen financiële risico's. In de loop van de jaren is deze maatschappij met vergelijkbare maatschappijen gaan samenwerken en meer verzekeringen gaan aanbieden. En zo is Klaverblad uitgegroeid tot wat het nu is: een onafhankelijke, middelgrote verzekeraar die op haar eigen manier een belangrijke bijdrage levert aan het goed functioneren van de samenleving.

Onze missie, visie en filosofie

Via onze verzekeringen dragen we er aan bij dat mensen prettig en onbezorgd samen kunnen leven. Klaverblad wil een unieke coöperatieve verzekeraar zijn door met een ongewoon goede dienstverlening gewoon goede verzekeringen aan te bieden aan consumenten, zzp'ers, MKB en agrariërs.

De mens centraal

We verzekeren niet om er zelf beter van te worden: de klant staat centraal. Dat begint bij de ontwikkeling van onze producten. We bieden schade- en inkomensverzekeringen aan die mensen écht nodig hebben. We willen een compleet palet aan producten bieden, met ruimte voor maatwerk waar dat nodig is. Zo kunnen we aansluiten bij de behoefte van onze klanten. We onderscheiden ons daarbij door de combinatie van een ruime dekking, een reële prijs en een uitstekende dienstverlening.

Ook in onze dienstverlening wordt zichtbaar dat de klant centraal staat: wij vinden het belangrijk dat wij iedereen snel, persoonlijk en fair helpen. Een ongewoon goede dienstverlening bieden, betekent dat we in verbinding staan met de mensen met wie we zaken doen: klanten, assurantieadviseurs, collega's en andere relaties. Ook betekent het dat deze mensen ons contact met hen waardevol vinden: nuttig en efficiënt. Tot slot betekent het dat we duidelijk aan hen maken wat we doen, waarom we het doen en hoe we het doen. We willen onze dienstverlening steeds verbeteren en daarom monitoren we die voortdurend.

Onze rol in de maatschappij

Als verzekeraar heeft Klaverblad een belangrijke rol in het goed functioneren van de samenleving. Als coöperatie dragen we er graag aan bij dat mensen prettig en onbezorgd samen kunnen leven. Dat doen we in de eerste plaats via onze verzekeringen, maar ook in onze andere activiteiten houden we rekening met de belangen van anderen. Dat is bijvoorbeeld te zien in ons beleggingsbeleid: we vinden het vanzelfsprekend dat we duurzaam en verantwoord beleggen. We geloven dat een positieve bijdrage aan de maatschappij begint bij ons zelf en bij handelen naar onze overtuigin-

gen. We committeren ons daarom aan de principes voor bedrijfsleven en mensenrechten van de Verenigde Naties. Ook beleggen we duurzaam, waarbij we naast financieel rendement rekening houden met de impact op mens en milieu. Daarom beleggen we niet in de kolenindustrie en niet in bedrijven die tabaksartikelen of wapens maken.

We dragen daarnaast graag bij aan een prettige samenleving door met veel plezier lokale verenigingen te sponsoren. In 2020 waren we hoofdsponsor van 43 verenigingen, verspreid over heel Nederland. We kiezen er heel bewust voor om ons budget niet aan topsport te besteden, maar aan het lokale verenigingsleven. Dit past bij ons. Deze verenigingen vervullen een

belangrijke maatschappelijke rol. Ze zorgen voor samenhang en verbondenheid en daar hebben veel mensen plezier van. De keuze voor lokale verenigingen geeft ons bovendien de ruimte om de dingen op onze eigen manier te doen: met échte aandacht en veel persoonlijk contact. Naast de normale,

wekelijkse activiteiten organiseren deze verenigingen bij elkaar jaarlijks zo'n 125 evenementen, al was dat in 2020 door corona vaak helaas niet mogelijk.

In ons eigen gebouw is duurzaamheid vanaf de ontwikkeling een belangrijk thema geweest. Er liggen zonnepanelen op het dak, het is goed geïsoleerd en door middel van een 'warmtewiel' wordt warme lucht hergebruikt. Ook in facilitaire keuzes zoals recycling en catering was duurzaamheid een belangrijk criterium. In onze samenwerking met EcoWare komt onze zorg voor mens en milieu bij elkaar. We ondersteunen EcoWare door goederen te doneren die na een schade-uitkering eigendom van Klaverblad geworden zijn of door laptops (en randapparatuur) te doneren die we zelf op kantoor gebruikt hebben. Zo krijgen bijvoorbeeld fietsen, computers en scootmobielen een tweede leven bij mensen die dit goed kunnen gebruiken.

Verkoopkanalen

Sommige mensen willen advies van een assurantieadviseur, anderen sluiten hun verzekeringen liever zelf af. Voor ons is de assurantieadviseur erg belangrijk: om onze leden goed te kunnen helpen, werken we nauw samen met onafhankelijke assurantieadviseurs. De assurantieadviseur kent de markt, de lokale omgeving en de specifieke situatie van de klant. Met die kennis kan hij onze leden bijstaan. Veel mensen vertrouwen

'Sinds 1850
gewoon goede
verzekeringen'

Klaverblad wil een
unieke coöperatieve
verzekeraar zijn
door met een
ongewoon goede
dienstverlening
gewoon goede
verzekeringen aan
te bieden.

op hun assurantieadviseur om de keuze voor het juiste product te maken. Zo bereiken onze assurantieadviseurs met onze verzekeringsproducten veel mensen.

De waarden van Klaverblad

Kenmerkend voor Klaverblad zijn de waarden fair, grondig, bekwaam, behulpzaam en doortastend. We behandelen onze klanten fair en geven hen waar ze recht op hebben. We zijn grondig en bekwaam door een efficiënte, beheerste bedrijfsvoering en een grote deskundigheid. We zijn behulpzaam door samenwerking en door verbinding met iedereen met wie we zaken doen. We zijn doortastend door ondernemerschap: hebben focus en kiezen wat we doen.

Als coöperatie
dragen we er
graag aan bij dat
mensen prettig en
onbezorgd samen
kunnen leven.

Kerncijfers 2020

SCR-ratio

337%

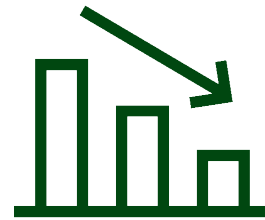
solvabiliteit van
Klaverblad groep

412%
in 2019

Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.

183% (206% in 2019)

Netto resultaat

€ 28,3*
mln
in 2019

€ 2,3

miljoen

Combined ratio schadeverzekeringen

105% (115% in 2019)

Combined ratio medische verzekeringen

78% (83% in 2019)

* Voor vergelijkbaarheid zonder netto resultaat van Klaverblad
Levensverzekering N.V. én voorziening verlieslatend contract.

Brutopremies

€ 200

miljoen

€ 182
in 2019

Vermogen

€ 550*
in 2019

€ 684

miljoen
belegd vermogen

* Voor vergelijkbaarheid zonder belegd vermogen van
Klaverblad Levensverzekering N.V.

Trotse hoofdsponsor

Samenwerking

Website

Medewerkers

Telefonische bereikbaarheid

11 sec

We namen de telefoon
gemiddeld binnen
11 seconden op

Klanttevredenheid

Assurantie-
adviseurs

8,1
gemiddeld
rapportcijfer

Klanten

7,5
gemiddeld
rapportcijfer

7,6
in 2019

“Het werk dat we bij EcoWare doen, doet er écht toe”

Al langere tijd werkt Klaverblad samen met Stichting EcoWare, een organisatie die mensen op weg helpt naar een betaalde baan. In 2020 schonk Klaverblad 180 laptops. EcoWare knapte de apparaten op en doneerde ze aan gezinnen die het nodig hebben. Adjunct-directeur Freddie Krullaars aan het woord.

“Bij EcoWare knappen we spullen op die via stichtingen aan mensen gedoneerd worden die het nodig hebben. Dat zijn vooral laptops en fietsen. Soms ook scootmobielen.

De laptops en toebehoren krijgen we meestal gedoneerd van bedrijven. Van Klaverblad bijvoorbeeld. Van hen kregen we afgelopen jaar maar liefst 180 laptops en 50 computers die zij zelf niet meer gebruikten. Wij halen ze op en vervolgens gaan we aan de slag. De apparaten worden geregistreerd en helemaal leeggehaald. Daarna installeren we alles opnieuw: Windows, Office, het hele pakket staat erop.

Digitaal les in de lockdown

Het grootste deel van de laptops die wij opknappen gaat naar Stichting Leergeld. Zij zorgen er vervolgens voor dat ze terechtkomen bij gezinnen die het echt nodig hebben. En daarmee bedoel ik echt de doelgroep die niet zomaar een winkel kan binnenlopen om een nieuwe te kopen.

Door de lockdowns afgelopen jaar is de vraag flink omhoog gegaan. Niet gek natuurlijk, met al die kinderen die opeens thuis les moesten volgen. Het werd opeens pijnlijk duidelijk voor scholen dat lang niet elke leerling thuis een computer heeft. Sommige kinderen maken hun huiswerk op de smartphone van hun moeder. Dat zorgt voor achterstanden die we zo hopelijk een beetje kunnen beperken.

Die grote vraag konden we opvangen door een flinke voorraad laptops die we hadden liggen. Iedereen hielp mee, ook de werknemers die zich normaal gesproken bezighouden met de fietsen. Daar was juist veel minder vraag naar, het lag helemaal stil.

Het werk van EcoWare

Wij zijn een werkplek voor mensen met een zogezegd onbenut arbeidspotentieel. Zij komen drie tot zes maanden bij ons werken. We kijken dan samen: wat kun je? Wat wil je? Wij coachen en begeleiden hen op weg naar betaald werk.

Het werk dat ze hier doen, doet er echt toe. De laptops en fietsen gaan naar mensen die het heel hard nodig hebben. Je draagt hier echt bij aan de samenleving. Veel mensen komen hier met de hakken in het zand, worden hierheen gestuurd door de gemeente en hebben er helemaal geen zin in. Maar meestal is dat snel voorbij en neemt de voldoening het over.

Het werk kon bij ons grotendeels doorgaan. Wij hebben zo veel ruimte op de werkvloer dat iedereen wel tien meter afstand kan houden. Dat is heel fijn, want voor onze cliënten is het belangrijk dat dat doorgaat.

Ik ben enorm trots op de flexibiliteit van onze medewerkers. Toen al die laptops binnenkwamen, hadden we iedereen keihard nodig op de ICT-afdeling. Je vraagt dan van een fietsmaker of hij laptops wil gaan schoonmaken, best een verandering. Maar het ging goed, hartstikke goed zelfs. Die *team effort* was heel mooi om te zien.

Ik hoop dat we in 2021 weer net zo veel impact kunnen hebben als in het afgelopen jaar. Daarvoor hebben we bedrijven als Klaverblad nodig. We moeten het écht samen doen. Kijk, je kunt je restpartij voor weinig geld verkopen aan een handelaar, maar je kunt er ook echt iets goed mee doen en het bij ons brengen.

Als je dat doet, help je kansarme gezinnen, draag je bij aan ons re-integratietraject én ben je duurzaam bezig. Ons hele proces is circulair: wij vinden niks afval, maar maken er weer wat moois van. Dat is toch prachtig? Ik hoop dat meer bedrijven een voorbeeld nemen aan Klaverblad en hun maatschappelijke rol pakken. Meer samenlevingsgevoel, daar hoop ik op.”

“Dankzij de vele vrijwilligers is 2020 voor ons toch een prachtig jaar geworden”

Een jaar zonder trainingen of wedstrijden, dat was wel even wennen voor korfbalvereniging Dalto in Driebergen. Maar stil zaten ze niet. Nee hoor, met hulp van sponsor Klaverblad en een hele hoop enthousiaste vrijwilligers hielden ze de moed erin. En hoe! Voorzitter Ben Mansvelder vertelt.

'Korfbal wordt normaal gesproken 46 weken per jaar gespeeld. Binnen én buiten, het hele jaar door. In 2020 lag dat natuurlijk allemaal stil. Dat was een flinke overgang: van zo'n vol competitiejaar naar niks.

Zeker voor ons eerste team was het zuur. Zij spelen sinds vorig jaar in de topsportcompetitie: de Korfbal League. Net als de rest van de teams, hebben zij dit jaar stilgezeten. Maar sinds kort mag het weer! Met strenge maatregelen, dat wel. Zo testen we de spelers minstens één keer per week en spelen ze zonder publiek.

Het is wel heel dubbel. Onze andere teams willen natuurlijk ook niets liever dan weer korfballen. We zien het als een testcase: hoe gaat dit? Hopelijk kunnen we die lessen gebruiken om straks ook de andere competities weer stilletjes aan op te starten.

Daltolympics

Toen in het voorjaar de eerste coronagolf gaande was, waren we op zoek naar manieren om toch samen dingen te blijven doen. We hebben ons toen gewaagd aan de Daltolympics. Dat was een competitie met allemaal spellen thuis: van een hoge toren bouwen in je tuin tot theezakjes van een afstandje in de prullenbak mikken. Het eindigde met een online liveshow, een soort songfestival waarin we de winnaar bekend maakten. Dankzij Klaverblad vielen er mooie prijzen te winnen.

Toen zeiden we: goh, zoiets zouden we in de zomer wel weer willen doen. Klaverblad heeft ons toen geholpen met ons volgende project. Zo konden we in het sportpark hier toffe clinics geven. Het hoogtepunt was misschien wel aan het einde van het jaar. Toen hebben we een online pubquiz georganiseerd.

Die was niet alleen voor Dalto-leden, maar voor korfbalverenigingen uit heel Nederland. Dat zijn er 400 in totaal en er deden er maar liefst 150 mee. Het was echt een groot succes! Deels dankzij Klaverblad die wederom zorgde voor de prijzen. Dat waren geldbedragen die natuurlijk enorm welkom waren in dit rare jaar.

Samenwerking met Klaverblad

Als klap op de vuurpijl konden we de verlenging van onze samenwerking met Klaverblad bekendmaken. Daar zijn onze leden ontzettend blij mee. Zij zien ook hoeveel Klaverblad voor ons doet. De contributie is al lang niet meer gestegen, terwijl ze er steeds meer voor terugkrijgen. Er is in heel 2020 geen enkele opzegging binnengekomen.

Onze samenwerking met Klaverblad loopt al vier jaar en dat bevalt ontzettend goed. Klaverblad doet meer dan alleen geld storten. Ze zijn heel betrokken en toegankelijk. Dat viel me al op in mijn eerste gesprek met Angela, sponsormanager bij Klaverblad. Ze zei toen: "Na dit gesprek ga ik alle andere clubs die we sponsoren één voor één terugbellen." Die persoonlijke aanpak is toch fantastisch?

Waar ik het meest trots op ben? Op de vele vrijwilligers die al die geweldige activiteiten mogelijk hebben gemaakt. Van onze 450 leden zijn dat er 150. Het is zo leuk om voorzitter te zijn van zo'n loyale club. Er zit zo veel energie in. Dankzij hen is 2020 voor ons toch een prachtig jaar geworden.

Ik hoop dat we in 2021 weer samen kunnen genieten van de sport. En niet alleen van het korfbal zelf, maar ook het hele sociale stuk eromheen. Dat is óók de sportvereniging. Hopelijk staan we over een tijdje weer op ons eigen accommodatie. Lekker met een drankje in de hand nagenieten van een mooie wedstrijd. Met iederéén: van oudgedienden tot de allerjongste jeugd."

“De persoonlijke aanpak staat bij ons voorop”

Hoewel er gewoon verzekeringen werden afgesloten en schades gewoon werden gemeld, was 2020 anders dan anders – óók voor de financieel adviseurs van Klaassen & Retz. Assurantiadviseur Alexander Lakemond kijkt terug.

“Het was voor ons een goed jaar. De hypotheekrente werd wéér lager, dus de woningverkoop is alleen maar gestegen in 2020. Wij bieden het hele pakket aan: van makelaardij en hypotheek tot alle bijbehorende verzekeringen. Veel klanten regelen dan ook alles van a tot z bij ons. Dat zorgde het afgelopen jaar voor een mooie omzet.

Eigen mondkapjes

In de eerste coronagolf zat ik alleen op kantoor. Dat was nodig omdat niet alle documenten thuis ingezien kunnen worden. Alle afspraken waren telefonisch of via videobellen. We hebben ruimte genoeg om twee meter afstand te houden, dus vanaf april konden klanten weer bij ons langskomen. Natuurlijk namen we wel maatregelen. Zo zetten we schermen neer en moest iedereen zijn handen desinfecteren. Ook was een mondkapje bij ons op kantoor al verplicht voordat de overheid ermee kwam. We hebben zelfs Klaassen & Retz-mondkapjes laten maken.

Ik ben er trots op dat we ons tot nu toe zo goed door de coronacrisis hebben geslagen. Na die eerdere crisis, in 2008, zag dat er heel anders uit. Toen hebben we afscheid genomen van onze andere twee vestigingen en zijn we veel vet op de botten verloren. Door flink te bezuinigen konden we gelukkig weer opklimmen. Inmiddels gaat het hartstikke goed.

Fijne samenwerking

Ongeveer een derde van de particuliere verzekeringen in onze portefeuille is afgesloten bij Klaverblad. Dat komt vooral omdat de samenwerking zo prettig is. Marjo (Bosman, rayonmanager bij Klaverblad) kennen we al heel lang: met haar kunnen we echt lezen en schrijven. Het offertesysteem werkt fijn, de premies zijn goed. Dat betekent niet dat Klaverblad altijd het voordeligst is, maar als je kijkt naar de prijs-kwaliteitsverhouding komen ze vaak als beste uit de bus. De schadeverwerking gaat meestal heel snel. 's Ochtends melden is 's middags al vaak op de rekening.

Daar word je als klant blij van. Ik kan eigenlijk geen reden bedenken om de verzekeringen niét te regelen via een adviseur. Het is niet duurder, maar heeft wel veel voordelen. Een klant weet dat hij verzekerd is en dat is het. Maar wij kennen de verzekeringen door en door, weten precies wat er wel en niet gedekt is. Zo krijgen we echt meer voor elkaar.

Persoonlijke aanpak

Bij ons is een klant geen nummer. Wij kennen ze bij naam: als iemand mij belt, weet ik precies wie ik aan de lijn heb. Ik ben persoonlijk betrokken bij de klant zelf én ken de verzekeraar. De klant kan mij in zijn eigen woorden vertellen wat er aan de hand is en ik kan dat goed en snel uitleggen aan de schadebehandelaar. Een klant kan zelf minder goed inschatten wat de verzekeraar allemaal moet weten, waardoor rechtstreeks contact uiteindelijk vaak langer duurt.

Die persoonlijke aanpak staat bij ons voorop. Dat zie je terug in onze verzekeringscheck. Eén keer in de twee jaar krijgt de klant een e-mail waarin we alle verzekeringen op een rij zetten en nalopen wat er beter kan. We hebben dus minstens tweemaal contact. Dat is echt een agendapuntje voor ons. Ik krijg dan ook elke dag een paar meldingen op mijn pc: tijd voor de verzekeringscheck.

We werken hier met drie mannen van rond de 60, maar saai is het bij ons op kantoor zeker niet. De werksfeer is echt goed en dat straalt je uit naar de klant. We grappen en grollen met ze, stellen ze op hun gemak. Dat vinden we alle drie heel belangrijk. Mijn ambitie voor 2021 is dan ook niet zo ingewikkeld: ik hoop dat dat zo blijft.”

Bericht van de raad van commissarissen

Algemeen

De raad van commissarissen van Klaverblad Verzekeringen heeft het genoegen u het jaarverslag over 2020 aan te bieden.

De bevindingen van de externe accountant en de daaruit voortvloeiende managementbrief en het accountantsverslag zijn door de raad van commissarissen met de externe accountant en de directie besproken. De raad van commissarissen heeft kennisgenomen van het verslag van de directie over het boekjaar 2020 en adviseert de algemene ledenvergadering van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. de jaarrekening over 2020 ongewijzigd vast te stellen. De raad van commissarissen adviseert de algemene ledenvergadering aan de directeuren decharge te verlenen voor het door hen in 2020 gevoerde bestuur en aan de commissarissen voor het door hen in 2020 uitgeoefende toezicht.

Klaverblad in 2020

De raad van commissarissen blikte met een goed gevoel terug op het financiële jaar 2020. De verkoop van het levenbedrijf is succesvol afgerond waarna de ruimte is ontstaan om te focussen op schade- en inkomensverzekeringen. De directie heeft een toekomstbeeld voor 2025 opgesteld en een bijbehorende kaderbrief. De solvabiliteitspositie is buitengewoon goed en ook in 2020 heeft de groei van de portefeuille doorgezet. De invloed van de coronacrisis werd gedurende het hele jaar gemonitord en heeft tot nu weinig impact gehad op de financiële resultaten. Daarentegen was de impact hiervan op de medewerkers van Klaverblad groot. Binnen anderhalve week na het begin van de crisis werkten zo goed als alle medewerkers thuis. De raad spreekt zijn waardering uit aan alle medewerkers van Klaverblad over de getoonde flexibiliteit en het op peil houden van de dienstverlening.

Punten van aandacht in 2020: de aantoonbaarheid van de interne beheersing, de kostenontwikkeling en de hoge schadelast bij met name de branche motorrijtuigen.

Samenstelling raad van commissarissen

In 2020 zijn er wisselingen geweest in de samenstelling van de raad van commissarissen. Eind februari werd bekend dat de voorzitter, de heer Kliphuis, per 1 april 2020 een nieuwe functie zou gaan bekleden. Hij is daarom per 1 april teruggetreden als voorzitter en per 1 juli vertrokken als lid van de raad van commissarissen. De heer Kliphuis is ruim twee jaar lid geweest van de raad van commissarissen en heeft veel bijgedragen aan de vernieuwingen die Klaverblad nastreeft. De raad en de directie zijn de heer Kliphuis dankbaar voor de inbreng die hij heeft geleverd.

Vanaf 1 april heeft de heer Velzel de rol van voorzitter tijdelijk waargenomen. Per 21 september is de heer Bakker door de algemene ledenvergadering benoemd tot commissaris en tevens voorzitter voor een termijn van vier jaar.

Mevrouw Niessen is door de algemene ledenvergadering op 16 april 2020 benoemd tot commissaris voor een termijn van vier jaar.

Aan de benoemingen van de heer Bakker en mevrouw Niessen zijn zorgvuldige selectieprocessen voorafgegaan waarbij de raad en ook de directie betrokken zijn geweest.

De raad van commissarissen blikte met een goed gevoel terug op het financiële jaar 2020.

Conform het rooster van aftreden zou de heer Van der Klaauw na afloop van de algemene vergadering op 16 april af hebben moeten treden. De heer Van der Klaauw is echter aangebleven tot de benoeming van de nieuwe voorzitter. De heer Van der Klaauw is na afloop van de algemene ledenvergadering van 21 september 2020 afgetreden als commissaris van de raad van commissarissen. De heer Van der Klaauw is tien jaar lid geweest van de raad van commissarissen en heeft een belangrijke rol gespeeld bij onder andere de juridische herstructurering in 2015 en de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. De raad en directie zijn hem zeer erkentelijk voor zijn inzet en jarenlange bijdrage aan Klaverblad als lid van de raad van commissarissen.

De raad onderschrijft het belang van diversiteit in de directie en de raad van commissarissen, waaronder een - zo mogelijk - evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen binnen deze organen.

Vergaderingen

Op 27 februari 2020 heeft De Nederlandsche Bank een verklaring van geen bezwaar afgegeven voor de verkoop van het Klaverblad Levensverzekering N.V. aan Lifetri Groep B.V. De verkoop van het levenbedrijf volgde uit de strategische keuze van Klaverblad om zich te focussen op schade- en inkomensverzekeringen. Bij die keuze hebben de lage rentestand, de lange termijn zekerheden voor de polishouders en de omvang van de portefeuille een belangrijke rol gespeeld.

Gedurende het verslagjaar waren er vier reguliere vergaderingen van de raad van commissarissen waarbij telkens een deel van de vergadering buiten aanwezigheid van de directie plaatsvond. In dit deel werd door de raad onder andere gesproken over de gang van zaken, de organisatie van Klaverblad, het eigen functioneren en het functioneren van de directie.

Tijdens de reguliere vergaderingen is veelvuldig en constructief gesproken over strategische hoofdlijnen zoals de positionering van Klaverblad na de verkoop

van het levenbedrijf, de noodzaak voor kostenbeheersing, het versterken van interne beheersing en de veranderingen in de bedrijfscultuur. Daarnaast zijn ook gebruikelijke onderwerpen aan de orde geweest zoals marktontwikkelingen, de brancheresultaten en bedrijfslasten, ontwikkelingen op het gebied van HR, ICT, de ORSA, het bedrijfsplan en het strategisch beleggingsbeleid. Verder sprak de raad, zowel in als buiten aanwezigheid van de directie, met de externe accountant over zijn rapportage en met de sleutelfunctiehouders.

In april heeft de jaarvergadering plaatsgevonden waarbij in aanwezigheid van de externe accountant het accountantsverslag en de jaarverslagen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. aan de orde zijn geweest.

Naast de reguliere vergaderingen en de jaarvergadering zijn er twee strategiesessies geweest met de raad van commissarissen en de directie. Hierin hebben de raad van commissarissen en directie van gedachten gewisseld over de strategie voor de komende vijf jaar en de activiteiten die in het kader daarvan door de verschillende bedrijfsonderdelen worden uitgevoerd. Ook is tijdens een van de strategiesessies gesproken over de stand van zaken van IT en de begroting voor 2021.

De voorzitter van de raad van commissarissen heeft regelmatig individueel contact met de algemeen directeur over de ontwikkelingen binnen de organisatie.

De raad van commissarissen en de directie waren bij de reguliere vergaderingen, de jaarvergadering en een van de strategiesessies voltallig aanwezig. Bij een van de strategiesessies ontbrak een van de commissarissen.

Er zijn in het verslagjaar twee algemene ledenvergaderingen geweest waarin onder andere de jaarstukken zijn vastgesteld en de benoemingen hebben plaatsgevonden van de voorzitter en een commissaris. Voor deze algemene ledenvergadering hebben zich geen leden gemeld.

Auditcommissie

Gedurende het verslagjaar hebben vier vergaderingen van de auditcommissie plaatsgevonden. Bij alle vergaderingen waren ook de directie en de sleutelfunctiehouders (actuarieel/risk, compliance en interne audit) aanwezig. Bij twee van de vier van deze vergaderingen en bij de jaarvergadering was de externe accountant aanwezig en is gesproken over de jaarrekening en het jaarverslag, de managementbrief en interne audit. Daarnaast is door de auditcommissie gesproken over

risicomanagement, de risicobereidheid en de rapportages van de sleutelfuncties Compliance, Risicomanagement en Actuarieel en Interne audit.

De voorzitter van de auditcommissie heeft regelmatig individueel contact met de directeur Financiën en risicomanagement en de sleutelfunctiehouder Interne audit over de ontwikkelingen binnen de organisatie en ter voorbereiding op de vergaderingen van de auditcommissie.

Zelfevaluatie

In 2020 heeft de zelfevaluatie van de raad van commissarissen plaatsgevonden onder begeleiding van een externe partij. De uitkomsten van het rapport zijn in november 2020 intern door de raad besproken en zullen in 2021 met de directie besproken worden.

Permanente educatie

De raad van commissarissen volgt een programma van permanente educatie dat jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld. In 2020 is hiervoor een aantal modules gevolgd van het PE-programma Deskundigheidsbevordering van Nyenrode. Daarnaast hebben in huis kennissessies plaatsgevonden die gegeven werden door hiervoor uitgenodigde specialisten en deskundigen.

Overleg met de ondernemingsraad

Een delegatie van de ondernemingsraad heeft voorafgaand aan de benoemingen van de heer Bakker en mevrouw Niessen een kennismakingsgesprek gehad. Daarnaast heeft de mevrouw Niessen een van de vergaderingen van de ondernemingsraad bijgewoond.

Overleg met DNB

In januari 2020 heeft de raad van commissarissen een regulier gesprek gevoerd met onze toezichthouders van DNB. Hierbij waren alle commissarissen aanwezig. Er is tijdens het overleg gesproken over de ontwikkelingen binnen de raad van commissarissen en de directie en de strategische ontwikkelingen en risico's van Klaverblad.

Tot slot

De raad kijkt met een goed gevoel terug op 2020 en bedankt alle medewerkers en directie voor hun inzet. Ook tijdens de coronacrisis is blij gegeven van een enorme betrokkenheid van allen bij Klaverblad. De raad spreekt de hoop uit dat 2021 coronavrij eindigt, door het starten van het vaccineren gloort er licht aan het eind van de tunnel. De raad wenst de medewerkers en de directie alle succes in 2021.

Zoetermeer, 8 april 2021

Namens de raad van commissarissen
A.F.J. Bakker, voorzitter

De raad spreekt
zijn waardering
uit aan alle
medewerkers van
Klaverblad over de
getoonde flexibiliteit
en het op peil
houden van de
dienstverlening.

Verslag van de directie

Terugblik 2020

Corona hoort onlosmakelijk bij het jaar 2020. Dat geldt voor de hele wereld en dus ook voor Klaverblad Verzekeringen. De impact van het virus is groot: wereldwijd heeft het zijn weerslag op de manier waarop we als mensen samenleven, de manier waarop we werken en op de economie.

Bij Klaverblad zagen we het dagelijks leven ingrijpend veranderen. Thuiswerken werd de norm voor bijna alle collega's, terwijl voorheen slechts een deel van de collega's wel eens een dag thuiswerkte. Als verzekeraar hebben we gezien wat de crisis voor onze klanten betekende en hebben we ons best gedaan om onze betrokkenheid met onze omgeving te laten zien. Bijvoorbeeld door mee te denken als een klant een andere verzekeringsbehoefte kreeg doordat hij inspeelde op de veranderde situatie. Zo hebben we voor horecaondernemers maaltijdbezorging tijdelijk meeverzekerd. Of door een oplossing te zoeken als het betalen van de premie een probleem dreigde te worden voor een klant. Ook als branche hebben verzekeraars veel gedaan, denk bijvoorbeeld aan de bijdrage aan de repatriëringsvluchten op basis van het convenant Bijzondere Bijstand Buitenland.

Ondanks de coronacrisis is in 2020 de verdiende premie met 10,2% gegroeid. Dit komt overeen met onze verwachtingen. In het begin van het jaar kregen we te maken met twee grote stormen, die veel schade veroorzaakten. Een positief effect van corona zagen we op korte termijn met name bij motorrijtuigen: de schadelast daalde door verminderd wegverkeer door de overheidsmaatregelen. Bij aansprakelijkheid en rechtsbijstand zagen we meer claims dan voor corona, maar wel kleinere schades. Het verzekeringstechnische resultaat is in 2020 verbeterd. Ondanks dat is de solvabiliteit van de groep gedaald. Dat komt met name door de uprissing van de beleggingsportefeuille, de waardeinstijging van de aandelen en de groei van de verzekeringsportefeuille waardoor een hogere voorziening moet worden aangehouden.

Ontwikkelingen

Aansturing

Per 2020 sturen we de organisatie op een nieuwe manier aan: er zijn drie divisie managers (voor Verzekeren, IT en Commercie) die samen met de twee directeuren het managementteam vormen. Per 1 maart was het managementteam door de komst van de divisie manager Commercie compleet. Met deze manier van aansturen leggen we meer focus op het verzekeringsbedrijf en de ondersteuning daarvan met moderne techniek.

Verkoop Klaverblad Leven N.V.

Door de goedkeuring van De Nederlandsche Bank werd de administratieve overdracht van Klaverblad Leven N.V. op 28 februari 2020 definitief. Zodra de polisadministratie van de nieuwe eigenaar gereed is,

dragen we de levensverzekeringen ook administratief over. We verwachten de verkoop in de loop van 2021 af te kunnen wikkelen. Door de verkoop nemen we helaas afscheid van een aantal collega's die werkzaam waren bij Team Leven en nu deel uitmaken van Lifetri.

Stappen in 2020

Nu de verkoop van Klaverblad Leven N.V. een feit is, kunnen we de focus volledig op schade- en inkomensverzekeringen leggen en op de kwaliteit van deze producten en onze dienstverlening. In deze branches zijn we thuis en zien we nog genoeg groeimogelijkheden.

In 2020 is het toekomstbeeld voor 2025 geformuleerd en vastgesteld. In de kern wil Klaverblad een gezonde verzekeraar zijn die de mens centraal stelt. Een verzekeraar die mensen helpt als ze dat werkelijk nodig hebben. We willen met een gezonde bedrijfsvoering de tevredenheid van onze klanten en ons intermediair verder verhogen. Dit kan alleen slagen als we de behoeften van klanten en intermediair beter in beeld hebben. Alleen dan kunnen we werkelijk mensgericht zijn, een buitengewoon goede service bieden en met persoonlijke aandacht de hulp geven die mensen nodig hebben. Daarbij zullen we zoveel mogelijk eigentijdse, digitale middelen inzetten,

In de kern wil Klaverblad een gezonde verzekeraar zijn die de mens centraal stelt.

want we zijn wel van deze tijd. Digitale middelen verhogen de efficiëntie en maken het mogelijk dat er meer tijd is om daadwerkelijk de hulp te bieden die mensen nodig hebben. Zo willen we de meest menselijke verzekeraar worden.

In lijn met het Toekomstbeeld 2025 hebben we keuzes gemaakt om onze dienstverlening verder te verbeteren en de processen daarvoor te optimaliseren. Onderdeel daarvan is te komen tot geautomatiseerde uitvoering van onze processen bij eenvoudige verzekeringen. Tegelijk willen we ook oplossingen kunnen blijven bieden voor verzekeringsrisico's die niet automatisch afgesloten kunnen worden. We hebben vastgelegd wat daarvoor nodig is en de eerste stappen om hier te komen zijn in gang gezet.

Enkele eenvoudig te realiseren verbeteringen zijn in 2020 al tot stand gekomen. Zo kunnen we nu digitale polisbladen en digitale betaallinks aanbieden en zijn er stappen gezet om het digitaal melden van schade te verbeteren.

Duurzaamheid

Na het ondertekenen van het Klimaatakkoord in 2019 is bij Klaverblad een duurzaamheidsbeweging in gang gezet. Inmiddels zijn de eerste keuzes gemaakt voor doelen waar we ons op willen richten met in ons achterhoofd de vragen: wat past bij ons en waar kunnen we echt van betekenis zijn. In 2020 hebben we een externe duurzaamheidsmeting laten uitvoeren. Met de resultaten daarvan kunnen we in 2021 vervolgstappen zetten op dit gebied. Meer hierover staat in het hoofdstuk Duurzaam Klaverblad.

Belanghebbenden

Verzekeringsconsumenten

Aan consumenten, zzp'ers, MKB'ers en agrariërs willen wij gewoon goede verzekeringen bieden. Mensen die een verzekering bij ons hebben, zijn lid. Als coöperatie zijn wij er voor onze leden. We zijn er om hen te helpen, niet om er zelf beter van te worden. Met onze producten nemen we reële risico's van hen over tegen een reële premie.

Het meest belangrijke aspect bij verzekeringen, is de dienstverlening. Een klant die een verzekering afsluit, vertrouwt erop dat hij goed wordt geholpen als hij een schade heeft. Wij willen een uitstekende dienstverlening bieden. Dat betekent voor ons dat de mens centraal staat. Persoonlijk contact en verbinding met onze klanten en andere relaties vormen de basis daarvan. We willen dat elk contact waarde toevoegt en dat we duidelijk en voorspelbaar zijn.

We werken voortdurend aan het verbeteren van onze dienstverlening. We monitoren wat klanten van onze dienstverlening vinden door middel van reviews. In 2020 gaven onze leden ons gemiddeld een 7,5. We zijn blij met de verbeterpunten die de reviews aan het licht brengen en gaan daarmee aan de slag.

Assurantieadviseurs

Onafhankelijke assurantieadviseurs zijn en blijven voor ons onmisbaar. Als geen ander is de assurantieadviseur in staat om de situatie van zijn klant in kaart te brengen en de oplossingen te bieden die nodig zijn. Tegelijk heeft hij verstand van verzekeringen en de verzekeringsmarkt waardoor hij de klant goed kan begeleiden en adviseren over zijn verzekeringsproducten. Zo staat een assurantieadviseur naast zijn en onze klant. We willen graag samenwerken met assurantieadviseurs die bij ons passen en maken deze samenwerking zo prettig en makkelijk mogelijk. Dat begint met een goede relatie waarin persoonlijke aandacht centraal staat. We werken in nauwe verbinding met elkaar en hebben oog voor wat de assurantieadviseur nodig heeft.

Daarnaast zorgt onze buitendienst voor aandacht en ondersteuning. Voor (complexe) zakelijke risico's (veelal agrarisch) kan een assurantieadviseur een beroep doen op onze maatwerkdienst voor ondersteuning bij de inspectie en het offertetraject.

We zijn erg blij met de goede samenwerking met assurantieadviseurs en zijn er trots op dat we met veel van hen al heel lang samenwerken. Zo vierden we in 2020 met 286 assurantiekantoren een samenwerkingsjubileum van minimaal 12,5 jaar. Met vijf kantoren vierden we een vijftigjarige samenwerking en met vijf kantoren een zestigjarige samenwerking. Met één kantoor haalden we zelfs de mijlpaal van 75 jaar samenwerken.

In 2020 geven de met ons samenwerkende assurantieadviseurs ons een mooie 8,1 als rapportcijfer. Onze (telefonische) bereikbaarheid wordt het best gewaardeerd met een 8,4. Het contact met de medewerkers volgt met een 8,2. Ondanks het thuiswerken door corona is het gelukt om deze belangrijke pijler van de Klaverblad dienstverlening overeind te houden. De assurantieadviseurs geven de digitale dienstverlening een 7,4. Zij waarderen de stappen die zijn gezet, maar verwachten meer. Klaverblad heeft hier oog voor en gaat hier de komende tijd hard mee aan de slag. De komende jaren blijven we ons inspannen om een goede service aan de assurantieadviseurs te kunnen bieden, door naar hun behoeften te luisteren en onze persoonlijke aandacht te combineren met steeds betere digitale mogelijkheden. Om dit te realiseren is een meerjarig project opgestart.

Medewerkers

2020 heeft veel aanpassingsvermogen en flexibiliteit van ons allemaal gevraagd. Door corona werden we geconfronteerd met thuiswerken en -net als iedereen- met beperkingen, ook in de privésfeer. We zijn trots op de manier waarop we met elkaar in verbinding zijn gebleven en op wat onze medewerkers afgelopen jaar, in deze omstandigheden, voor Klaverblad hebben kunnen betekenen. We hebben mooie resultaten behaald in 2020.

Uit een medewerkersonderzoek in 2020 blijkt dat Klaverblad-medewerkers erg tevreden zijn over het werken bij Klaverblad: het gemiddelde cijfer is 8,1. We zijn erg betrokken en met name tevreden over de inhoud van het werk, de leidinggevende en de sfeer en cultuur.

In de toekomst willen we als zelfstandige verzekeraar het beste kunnen bieden aan onze klanten. Dat kunnen we alleen met de toewijding van iedereen bij Klaverblad. We willen graag dat alle collega's trots zijn op Klaverblad en vanuit die houding optimaal kunnen bijdragen aan de doelen van Klaverblad. Daarom werken we in de Klaverblad-cultuur aan versterking van eigenaarschap en ondernemerschap.

Als vertegenwoordiger van de medewerkers heeft de ondernemingsraad het druk gehad met de vele ontwikkelingen. We zijn blij met de goede samenwerking met de ondernemingsraad en bedanken de ondernemingsraad voor hun meedenken.

Toeziethouders

In 2020 zijn drie gesprekken geweest tussen Klaverblad en DNB. Onderwerpen hierbij waren de algemene gang van zaken, de beheersing van processen, de strategie en de cultuurverandering. Ook de (mogelijke)

impact van de coronacrisis op Klaverblad is besproken. Eind 2020 heeft DNB aangegeven dat zij in 2021 een vernieuwde toezichtaanpak introduceren. Deze aanpak zal datagedreven zijn en moet voor een grotere uniformiteit in het toezicht zorgen. Klaverblad is door DNB ingedeeld in de laagste impactklasse. Hierbij hoort een zogenaamd adaptief toezicht: individueel contact wordt alleen gezocht als daar aanleiding voor is. In vergelijking met de hogere impactklassen is de duur en omvang van mitigatie bij verhoogde risico's beperkt. Voor ons zal de aanpassing van de toezichtaanpak geen effect hebben op onze inspanningen om een beheerste goedlopende organisatie te zijn.

We zijn blij met de prettige contacten met de toezichthouders en de manier waarop zij ons met hun aanbevelingen helpen om onze bedrijfsvoering te verbeteren.

Vooruitblik 2021

Impact corona op de economie

In de laatste maanden van 2020 overspoelde de tweede coronagolf de wereld. Die golf houdt nog steeds aan en mogelijk komt er een derde golf achteraan. Met de ontdekking van nieuwe virusvarianten moeten we rekening houden met een periode van lockdown- en andere maatregelen die langer voortduurt. De komende tijd bepaalt het succes van het vaccinatieprogramma in hoeverre de maatregelen kunnen worden teruggedraaid. Maar ook als coronamaatregelen worden opgeheven, is het de vraag hoe sterk het economisch herstel zal zijn. De coronacrisis kan nog lang na-ijlen. De impact van de crisis is groot en is niet zomaar voorbij als het virus onder controle is. Onze verwachting is dat veel onzekerheden blijven bestaan en een negatieve impact hebben op de economische groei over heel 2021.

Blijvende veranderingen door corona

We verwachten dat de pandemie blijvende veranderingen in gang heeft gezet. Bijvoorbeeld in de manier waarop we ons werk inrichten. Na een lange periode thuiswerken, zal het fijn zijn om elkaar weer écht te ontmoeten en met collega's op kantoor te werken. Maar we hebben ook ervaren dat er digitaal meer mogelijk is dan we dachten. Een hybride vorm van afwisselend thuis en op kantoor werken zal de toekomst hebben. Dat heeft invloed op onze manier van

werken bij Klaverblad. Een werkgroep houdt zich bezig met de vraag hoe we dit goed kunnen inrichten en daarbij de sterke eigenschappen van onze cultuur, zoals de sterke verbondenheid met elkaar en Klaverblad, kunnen behouden. We hebben aandacht voor een stimulerende en gezonde werkomgeving, sociale cohesie, een invulling voor plaats- en tijdonafhankelijk

Uit een
medewerkers-
onderzoek in
2020 blijkt de
tevredenheid van
medewerkers erg
hoog: het
gemiddelde cijfer
is 8,1.

werken, met daarbij passende arbeidsvoorwaarden.

Niet alleen bij ons zijn zulke veranderingen te verwachten. We kunnen meer veranderingen in het menselijk gedrag gaan zien, die ook gevolgen kunnen hebben voor de verzekeringsbehoefte en voor de schadelast.

Cultuur

De afgelopen jaren hebben we de weg in gezet naar een cultuur waarin de aansturing minder centraal geregeld is en alle medewerkers meer vanuit hun eigen verantwoordelijkheid werken. Via een cultuurprogramma hebben we aandacht voor de thema's Eigenaarschap, Mens centraal en Resultaatgerichtheid. In het afgelopen jaar hebben we hier weer flinke stappen in gezet en het effect is merkbaar. Afdelingen zijn zelf verantwoordelijk voor hun jaarplannen en budgetten. Inmiddels zijn die van goed niveau en is de onderlinge afstemming verbeterd. In 2021 en de jaren erna willen we dit nog verder verbeteren. Daarbij gaat de aandacht uit naar het elkaar aanspreken op gedrag en resultaten en naar een beter stakeholdermanagement.

Op weg naar 2025

In 2021 zetten we belangrijke stappen om de doelen uit de toekomstvisie te bereiken. Onderdeel daarvan is het vervangen van de huidige, zelfgebouwde, systemen door een nieuw systeem. Hiermee gaan we in 2021 van start. Zo werken we aan een hoge tevredenheid bij onze klanten en assurantieadviseurs en aan een gezonde bedrijfsvoering.

Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers

De verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers lijkt langzamerhand steeds meer vorm te krijgen. De Commissie Borstlap houdt zich bezig met de toekomstvisie op de arbeidsmarkt, waarvan het thema 'verzekeren' een onderdeel is. De Stichting van de Arbeid (STAR), waarin verschillende sociale partners vertegenwoordigd zijn, heeft de minister geadviseerd over de manier waarop een verplichte verzekering voor zzp'ers zou moeten worden uitgevoerd. Er is overleg over de rol die er in deze markt is en blijft voor private partijen. Via verschillende overlegtafels van het Verbond van verzekeraars zijn we nauw betrokken bij de ontwikkelingen.

Tot slot

Afgelopen jaar vierde Klaverblad haar 170e verjaardag. Sinds de oprichting zijn er heel wat jaren voorbijgegaan, maar in de basis is er niets veranderd. We zijn er om mensen te helpen met risico's die ze zelf niet kunnen dragen. Dat blijven we ook in de toekomst doen. Onszelf blijven en tegelijk zó veranderen dat we onze leden, samenwerkende assurantieadviseurs en andere relaties het allerbeste kunnen bieden, dat is onze uitdaging voor 2021 en de komende jaren. Gezien de veerkracht en toewijding van onze medewerkers en andere mensen die bij onze organisatie betrokken zijn, kijken we vol vertrouwen vooruit.

We zijn er om mensen te helpen met risico's die ze zelf niet kunnen dragen. Dat blijven we ook in de toekomst doen.

Strategie

In 2020 bestond Klaverblad 170 jaar. Wat willen en kunnen we in de toekomst blijven betekenen? Peter Paul Barth vertelt over hoe Klaverblad zich wil onderscheiden in de komende jaren.

Verzekeren draait om vertrouwen

“We willen de meest menselijke verzekeraar worden. Wat we bij Klaverblad echt belangrijk vinden, is dat we de mens achter de verzekeringsvraag zien en de behoefte die hij of zij heeft. We zijn er om hem of haar te helpen. Verzekeren draait om vertrouwen. We willen ons verbinden met mensen en echte verbinding is alleen mogelijk als er onderling vertrouwen is. In ons dagelijks werk willen wij hiervoor het bewijs leveren. Vooral bij een claim krijgen we daar de kans voor: als iemand een schade of een juridisch probleem heeft, dan heeft hij ons echt nodig. Dan kunnen we laten zien wat we waard zijn, door de manier waarop we helpen.

Contact van mens tot mens

Kijk, vrijwel elke verzekeringsmaatschappij heeft goede producten en probeert zich te onderscheiden door een zo laag mogelijke premie te bieden. Bij het aanvragen van een verzekering lukt het de meeste maatschappijen ook om, al dan niet via geautomatiseerde processen, snel een polis te leveren. Dat ervaren klanten bij de eerste contacten met een maatschappij als positief. Maar het komt er pas echt op aan als iemand een probleem heeft waarvoor hij of zij een claim indient. Dan willen wij het verschil maken. Wij willen de claim efficiënt en goed afwickelen, maar ook naast de mens staan die het probleem heeft. Een

claim kan veel impact hebben op mensen. Wij willen er dan zijn en laten zien dat wij begrijpen wat hij of zij meemaakt. We vergoeden dan de schade, maar misschien kunnen we ook op andere manieren helpen. Alleen al een luisterend oor bieden, kan iemand erg helpen. Het gaat erom dat we contact leggen vanuit ons hart en daarmee verbinding maken van mens tot mens.

Alles moet kloppen

Om de meest menselijke verzekeraar te worden, moet alles kloppen. Zo moeten wij de verwachtingen van mensen in beeld hebben, onze producten moeten daarbij passen en onze processen moeten daarop afgestemd zijn. Maar alles begint met de manier waarop we binnen ons bedrijf met elkaar omgaan. Dat moet overeenstemmen met hoe we buiten ons bedrijf met mensen willen omgaan. In ons bedrijf gaat het veel over menselijke verbinding, onderling respect en begrip en elkaar helpen als dat nodig is. Als er na een storm bijvoorbeeld veel schademeldingen zijn, dan helpen medewerkers vanuit het hele bedrijf mee om onze klanten zo goed en snel mogelijk te helpen. Toen we door corona opeens allemaal thuis moesten werken, droeg iedere medewerker bij om dat heel snel mogelijk te maken. We willen dat onze klanten deze behulpzaamheid ook terugzien bij bedrijven en mensen met wie we samenwerken. Een schadeherstelbedrijf of een assurantieadviseur bijvoorbeeld.

Wij helpen graag

Met deze onderscheidende benadering en een gezonde bedrijfsvoering willen we ervoor zorgen dat onze klanten en assurantieadviseurs ons steeds meer hun vertrouwen geven. Ook hierin kan een luisterend oor ons verder helpen: wat heeft een klant of assurantieadviseur van ons nodig? Wij helpen graag!

Wat we bij Klaverblad echt belangrijk vinden, is dat we de mens achter de verzekeringsvraag zien en de behoefte die hij of zij heeft. We zijn er om hem of haar te helpen.

Financiële prestaties

Financieel resultaat

In het boekjaar heeft de juridische overdracht van Klaverblad Levensverzekering N.V. plaatsgevonden aan de nieuwe eigenaar. De resultaten van Klaverblad Levensverzekering N.V. zijn tot en met het moment van juridische overdracht geconsolideerd in de resultaten van Klaverblad Verzekeringen. Aangezien Klaverblad Levensverzekering N.V. geen onderdeel meer is van Klaverblad Verzekeringen per jaar ultimo hebben wij voor de analyse van het financiële resultaat Klaverblad Levensverzekering N.V. niet meegenomen.

Over het boekjaar 2020 is een positief netto resultaat van € 2,3 miljoen behaald. In 2019 was een netto verlies geleden van € 113,7 miljoen als gevolg van de incidentele afwaardering van een deelneming. Zonder de eenmalige afwaardering van de deelneming was in 2019 sprake van een positief resultaat van € 87,8 miljoen.

De winstgevendheid van de schadeportefeuille is in 2020 aanzienlijk verbeterd. Het resultaat van de technische rekening is gestegen van € 17,0 miljoen negatief naar € 1,5 miljoen negatief. Voor deze stijging zijn meerdere verklaringen. In alle schadebranches zijn de bruto premies toegenomen en is de groei-doelstelling van 10% in 2020 behaald. De schadelast is minder hard toegenomen. Dit komt enerzijds door structurele verbeteringen in onze schadeportefeuille en anderzijds waren er minder (grote) schades door de overheidsmaatregelen tegen het coronavirus. De corona-effecten geven per branche een verschillend beeld. Bij brand zijn de schadeaantallen toegenomen door de stormen en ook door corona. De schadefrequenties bij de motorrijtuigen- en reisverzekeringen zijn afgenomen en we zien juist een toename van de schadeaantallen bij de aansprakelijkheids- en rechtsbijstandverzekeringen. Over het hele jaar hebben de corona-effecten, de stormen in het voorjaar en een aantal grote schades er toe geleid dat er per saldo een klein verzekerings-technisch verlies is geleden.

De bedrijfskosten (excl. provisiekosten) zijn gelijk aan het niveau van vorig jaar en samen met de groei van de premies heeft dit geleid tot een daling van de bedrijfskostenratio naar 13%. Klaverblad heeft als doel de bedrijfskostenratio te verbeteren naar een marktconform niveau door focus op projecten te leggen die waarde toevoegen aan Klaverblad en die op lange termijn efficiency opleveren in onze bedrijfsprocessen. Een eerste stap was door straight through processen in onze organisatie toe te passen. De volgende stap is de migratie van onze verzekeringstechnische administratie naar een bewezen toekomstbestendig systeem passend bij onze ambities. De migratie zal de komende jaren worden gerealiseerd. Vanwege de investeringen die worden gedaan, zal dit gedurende deze fase leiden tot een incidenteel hoger kostenniveau.

Op de financiële markten zorgde de virusuitbraak voor een enorme daling van de aandelenkoersen. Door het herstel van de financiële markten door positieve ontwikkelingen rondom vaccins en goede vooruitzichten op economisch herstel is uiteindelijk toch een positief beleggingsresultaat behaald. De beleggingsresultaten van Klaverblad Verzekeringen exclusief Klaverblad Levensverzekering N.V. zijn echter ruim € 43,5 miljoen lager dan in het uitstekende beleggingsjaar 2019.

Resultaten per verzekeringsbranche

Het technisch resultaat is ten zichte van 2019 sterk verbeterd. We zijn gegroeid in premie en de toename van de schadelast is beperkt. Na de tabel zijn de resultaten per branche nader toegelicht.

	2020	2019
Brutopremies	199.808	181.571
Schade en uitkeringen	141.532	140.105
Resultaat technische rekening	-1.551	-16.980
Bedrijfskostenratio ¹	13%	15%
Combined ratio ²	98%	106%

¹ De bedrijfskostenratio zijn de aan de technische rekening schadeverzekeringen toegerekende bedrijfskosten exclusief provisielasten gedeeld door de verdiende premie.

² De combined ratio is de som van de geleden schade, bedrijfskosten (exclusief provisielasten) en herverzekeringresultaat gedeeld door de verdiende premie. De berekeningswijze van de combined ratio is een interne maatstaf voor de winstgevendheid op verzekeringsproducten, de resultaten uit markteffecten, beleggingsopbrengsten en de mutatie in de risicomarge worden buiten beschouwing gelaten.

Motorrijtuigen

De brutopremies voor motorrijtuigverzekeringen bedroegen € 53,7 miljoen (2019: € 46,9 miljoen), een toename van 14,4% (2019: 12,0%). De geleden schade bedroeg € 40,8 miljoen (2019: € 48,1 miljoen). Het resultaat technische rekening bedroeg € 0,7 miljoen negatief (2019: € 15,8 miljoen negatief). De combined ratio bedroeg 104% (2019: 139%). De verbetering van het resultaat technische rekening is het gevolg van lagere schadelast, enerzijds een structurele verbetering door een betere samenstelling van de verzekeringsportefeuille en anderzijds door verminderd wegverkeer door overheidsmaatregelen tegen de coronapandemie.

Brand

De brutopremies voor brandverzekeringen namen toe met 11,2% (2019: 12,8%) en bedroegen € 64,9 miljoen (2019: € 58,4 miljoen). De geleden schade bedroeg voor herverzekering € 40,3 miljoen (2019: € 32,1 miljoen). Het resultaat technische rekening bedroeg € 1,8 miljoen negatief (2019: € 0,3 miljoen positief). De combined ratio bedroeg 104% (2019: 97%). Het negatief resultaat technische rekening komt door een aantal grote schades en de schade door de voorjaarstormen.

Medische verzekeringen

Onder de portefeuille titel medische verzekeringen voert Klaverblad voornamelijk individuele arbeidsongeschiktheidsverzekeringen in haar portefeuille. De brutopremies van de medische verzekeringen zijn gestegen met 4,4% (2019: 4,7%) tot € 52,9 miljoen (2019: € 50,7 miljoen). De geleden schade bedroeg € 40,7 miljoen (2019: € 41,9 miljoen). Het resultaat technische rekening bedroeg € 2,4 miljoen positief (2019: € 2,7 miljoen positief). De combined ratio bedroeg 78% (2019: 83%). De verbetering van de combined ratio komt door groei van de brutopremies en minder grote toename van de geleden schade.

Overige schadeverzekeringen

De brutopremies van overige schadeverzekeringen, die voor het grootste gedeelte bestaan uit aansprakelijkheids- en rechtsbijstandverzekeringen voor bedrijven en particulieren, stegen met 10,7% (2019: 11,7%) van € 25,6 miljoen naar € 28,3 miljoen. De geleden schade bedroeg € 19,8 miljoen (2019: € 18,1 miljoen). Het resultaat technische rekening bedroeg € 1,4 miljoen negatief (2019: € 4,1 miljoen negatief). De verbetering van de combined ratio komt door groei van de brutopremies en minder grote toename van de geleden schade.

Solvabiliteit

De SCR-ratio van Klaverblad Verzekeringen bedraagt 337% (2019: 412%) en voldoet ruimschoots aan de wettelijke en interne eisen. De daling van de solvabiliteitsratio is het gevolg van een aantal maatregelen en ontwikkelingen. Voor Klaverblad Verzekeringen is het marktrisico toegenomen door uitbreiding van de beleggingsportefeuille in lijn met de nieuw vastgestelde strategische beleggingsmix en vergroten van de aandelenportefeuille. Ook de SCR-ratio van Klaverblad Schademaatschappij N.V. is gedaald, zie hieronder voor nadere toelichting.

	SCR-ratio 2020	SCR-ratio 2019	Interne norm solvabiliteit
Klaverblad Verzekeringen (Groep)	337%	412%	140%
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	183%	206%	140%

De SCR-ratio van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. bedraagt 183% (2019: 206%) en ligt ruim boven onze interne norm. Het marktrisico is toegenomen door uitbreiding van de beleggingsportefeuille in lijn met de nieuw vastgestelde strategische beleggingsmix. Verder hebben aankopen en koersstijgingen geleid tot een hoger aandelenrisico. Daarnaast wordt niet langer gebruik gemaakt van de overgangsmatregel voor de berekening van het aandelenrisico. De SCR voor medische verzekeringen is toegenomen door de daling van de rentecurve en actualisering van de kansen. De toename van het schaderisico is het gevolg van de groei van de verzekeringsportefeuille, waardoor met name het aan te houden kapitaal voor het premie- en reserverisico is toegenomen in lijn met onze verwachtingen. De hiervoor genoemde elementen leiden tot een hogere vereiste solvabiliteit.

Bij de vaststelling van de solvabiliteit mag rekening gehouden worden met fiscale compensatie (LAC-DT) voor zover dit in voldoende mate kan worden onderbouwd. Vanwege de complexiteit, de omvang van de werkzaamheden die hiermee gemoeid zijn en de onzekerheid met betrekking tot de regelgeving, hebben we er voor gekozen om bij de fiscale compensatie alleen de zekere elementen in ogenschouw te nemen. Onzekere elementen zoals toekomstige fiscale winsten worden buiten beschouwing gelaten.

Als verzekeraar willen we mensen helpen als ze ons nodig hebben. We willen er zijn voor onze verzekeren, die te maken hebben met een veranderende wereld waarin steeds meer digitaal gaat. Ons doel is om de meest menselijke verzekeraar te zijn. We blijven behulpzaam en doortastend ons werk doen en we zijn fair, grondig en bekwaam. Vanuit die kernwaarden en onze coöperatieve achtergrond is het onze missie bij te dragen aan een goed functionerende samenleving. Dit heeft alles te maken met duurzaamheid en verantwoord ondernemen.

Vanuit onze missie, visie en overtuigingen hebben we vijf thema's geselecteerd die passen bij wie we zijn en waar we impact op kunnen hebben. Dat zijn:

1. Klimaatverandering
2. Biodiversiteit
3. Bijdragen aan het welzijn van mensen door focus op goede gezondheid
4. Bijdragen aan welzijn van mensen door goede werk/privé balans
5. Mens centraal

We hebben deze thema's gekoppeld aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Zo kunnen we herkenbaar communiceren over de acties die we ondernemen en de beoogde en gerealiseerde impact. De SDG's die horen bij de genoemde thema's zijn Klimaat (SDG 13) en duurzame energie (SDG 7), Leven op het land (SDG 15), Goede gezondheid en welzijn (SDG 3) en Eerlijk werk en economische groei (SDG 8).

Ontwikkelingen in 2020 - Algemeen

In 2020 hebben we een externe duurzaamheidstoets uitgevoerd op de hele organisatie. Hiermee hebben we vastgesteld op welke gebieden ons beleid voldoet aan breed gedragen normen en standaarden voor verantwoord beleggen en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit heeft een mooi rapport opgeleverd op basis waarvan we ons verder kunnen ontwikkelen.

In ons eigen kantoorgebouw hebben we verschillende duurzame verbeteringen aangebracht. Voor de verwarming van een deel van het gebouw zijn we in 2020 overgestapt op een warmtepomp; zo verlagen we ons gasgebruik. Daarnaast kiezen we op steeds meer plekken in het gebouw voor ledverlichting, wat zorgt voor een lager energiegebruik.

In 2020 hebben we een deel van onze polisbladen en betaalverzoeken gedigitaliseerd. We versturen daardoor steeds minder papieren post, wat bijdraagt aan het verminderen van de CO₂-uitstoot.

We hebben ongeveer 150 gebruikte laptops, pc's en toebehoren gedoneerd aan Stichting EcoWare. Deze stichting zorgt ervoor dat goederen een tweede leven krijgen bij mensen die dat nodig hebben, zoals deelnemers aan een re-integratieproject of minima. Door de lockdown en het thuisonderwijs was de vraag naar deze hulpmiddelen enorm.

Ontwikkelingen in 2020 - Beleggingsbeleid

Het duurzame en verantwoorde beleggingsbeleid is in 2020 herschreven en loopt vooruit op het bredere kader duurzaam ondernemen. We vinden het logisch dat de premies, als onderdeel van het verzekeringsproduct, op duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze worden belegd. Wij zijn ervan overtuigd dat duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggen meer dan ooit hand in hand gaat met het behalen van financieel rendement.

Wij vinden het belangrijk om onze eigen verantwoordelijkheid te nemen en ook vermogensbeheerders uit te dagen op hun duurzame beleggingsbeleid. Om invloed uit te oefenen in de portefeuilles beleggen we bij voorkeur niet in fondsen. We zijn daarom niet gebonden aan het duurzame beleggingsbeleid van de vermogensbeheerder maar hebben we de vrijheid om onze eigen keuzes te maken.

Praktische ontwikkelingen in onze beleggingen

Bij aanvang van 2020 was onze portefeuille gebaseerd op verschillende uitgangspunten, waarvan dit de belangrijkste zijn:

1. We beleggen alleen in aandelen en obligaties van grote bedrijven en moderne rechtstaten waar mens en milieu worden gerespecteerd en goed ondernemingsbestuur en governance is gewaarborgd.
2. We sluiten wapens uit.
3. We sluiten tabak uit.

In 2020 hebben we onze portefeuille verder verduurzaamd door onder andere de volgende keuzes te maken:

1. In het zoeken naar een nieuwe vermogensbeheerder voor onze belegging in Europese bedrijfsobligaties waren duurzame criteria expliciet onderdeel van het selectietraject. We hebben vermogensbeheerder Candriam hiervoor geselecteerd.
2. We sluiten investeringen in kolen uit.
3. Klaverblad heeft haar belegging in hypotheek uitbesteed aan a.s.r. extra aandacht is uitgegaan naar het monitoren van betalingsachterstanden en de manier waarop a.s.r. daarmee omgaat in de coronacrisis. Het uitgangspunt is om mensen met betalingsproblemen te helpen en om te voorkomen dat zij uit hun huis worden gezet. Daarnaast zijn we in gesprek om de CO₂ voor de hypotheekportefeuille voor participanten inzichtelijk te maken.

Op de website www.klaverblad.nl is een compleet overzicht opgenomen van de bedrijven, sectoren en landen waar Klaverblad wel en niet in belegt.

CO₂-uitstoot aandelenportefeuille

Wij hebben ons samen met vijftig andere organisaties uit de financiële sector gecommitteerd aan het nationaal Klimaatakkoord. Het Klimaatakkoord heeft tot doel om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 op een kosteneffectieve wijze met (vooral) 55% te verminderen ten opzichte van 1990.

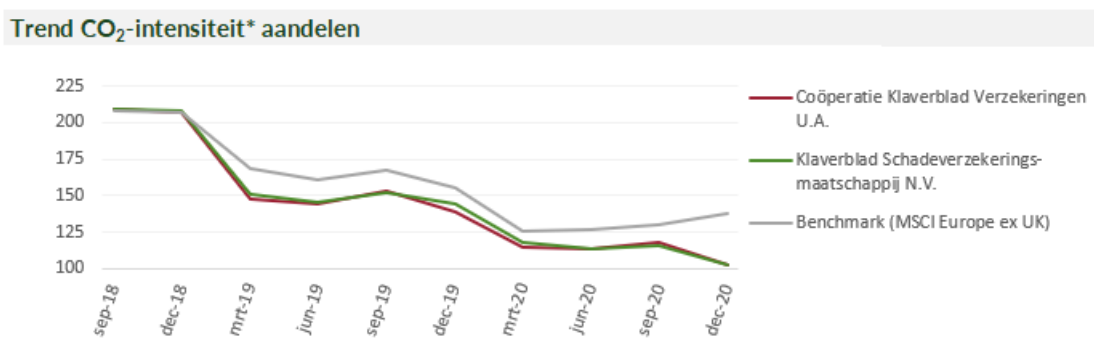
BNP Asset Management beheert onze aandelenportefeuille op basis van een discretionair mandaat. Om invloed uit te oefenen in de portefeuilles heeft Klaverblad de voorkeur voor discretionaire mandaten. Dit betekent dat we niet in fondsen beleggen, waardoor we in aanvulling op het duurzame beleggingsbeleid van de vermogensbeheerder onze eigen beleggingsrichtlijnen kunnen implementeren. Zo kunnen we ook direct invloed uitoefenen op onze CO₂-uitstoot in de aandelenportefeuille.

Voor onze aandelenportefeuille meet de vermogensbeheerder het relevante CO₂-gehalte.

De CO₂-voetafdruk van een onderneming wordt gemeten door te kijken naar de CO₂-intensiteit. Dit is de hoeveelheid CO₂-uitstoot per euro ondernemingswaarde. De CO₂-uitstoot is de som van scope 1 en 2-emissies.

Binnen scope 1 vallen alle emissies die een bedrijf zelf veroorzaakt. Bijvoorbeeld de CO₂ die vrijkomt bij het verbranden van aardgas voor het verwarmen van het kantoor. Scope 2 gaat over alle indirecte emissies: emissies die samenhangen met de productie van energie die het bedrijf inkoop. Een voorbeeld is de CO₂ van de elektriciteitsproductie voor de verlichting in het kantoor. De totale CO₂-uitstoot per euro ondernemingswaarde wordt vermenigvuldigd met het gewicht van het bedrijf c.q. aandelenbelang in de portefeuille. De ondernemingswaarde wordt gedefinieerd als de som van de marktkapitalisatie en de totale schuld van de onderneming.

Het ontbreekt nog aan een concreet doel voor onze CO₂ afname in de aandelenportefeuille, dat staat in 2021 op de agenda. Wel hebben we in 2020 onze CO₂-voetafdruk in de aandelenportefeuille, mede door het uitsluiten van investeringen in kolen, gereduceerd. Dit is duidelijk zichtbaar in onderstaande diagram.

* CO₂-intensiteit is de uitstoot CO₂ per € ondernemingswaarde vermenigvuldigd met gewicht onderneming in de aandelenportefeuille.

Activa	Euro	Waarvan relevant	Waarvan CO ₂ -gehalte gerapporteerd	CO ₂ -indicator
Discretionaire aandelen portefeuille bij BNP AM	216 miljoen	216 miljoen	103,11	CO ₂ Intensity Adjusted Enterprise Value

Wat gaan we doen in 2021?

Tot nu toe zijn de grootste stappen op het gebied van duurzaamheid gezet door het maken van keuzes in de beleggingen. Naast het bepalen van concrete doelen voor de aandelenportefeuille willen we de CO₂-intensiteit en doelen opnemen voor de hypotheekportefeuille en de bedrijfsobligatieportefeuille. Naast ons commitment om de CO₂-voetafdruk te reduceren gaan we ons committeren aan de biodiversity pledge. In 2021 wordt uitgewerkt hoe we onze impact op biodiversiteit verder vormgeven.

Naast onze beleggingen gaan we ook steeds meer duurzame keuzes in de bedrijfsvoering maken. De duurzame beweging die sinds 2019 actief is binnen Klaverblad en deelnemers bevat uit een groot deel van de organisatie, stimuleert deze ontwikkelingen. In 2021 voegen we concrete doelen aan de thema's toe. De uitkomsten van de genoemde externe nulmeting willen we daarmee vormgeven, in lijn met de afspraken die we als leden met het Verbond van Verzekeraars daarover hebben gemaakt.

In 2021 onderzoeken we bijvoorbeeld hoe Klaverblad haar voetafdruk verder in beeld kan brengen en kan reduceren. We bepalen daarbij doelen in lijn met ons commitment aan het klimaatakkoord ten einde onze eigen uitstoot te verminderen zodat de opwarming van de aarde onder de 2°C blijft. Daarnaast stellen we een actieplan op om de strijd aan te gaan tegen het verlies van biodiversiteit.

We laten dit jaar één van onze oude panden (de Leeuwenhoek) zo duurzaam mogelijk slopen. Het gesloopte gedeelte zal zo veel mogelijk als grondstof worden hergebruikt. De parkeergarage blijft behouden en blijft in gebruik. Verder brengen we onze afvalstromen beter in kaart en onderzoeken we of we minder restafval kunnen produceren en meer circulair kunnen leven.

Ondanks dat we een middelgrote verzekeraar zijn willen we wel onze stem laten horen over de doelen die wij hebben gesteld en willen bereiken. Voor ons is het belangrijk dat we onze krachten bundelen met andere partijen die een vergelijkbaar geluid willen laten horen. We gaan onderzoeken hoe we dit op een goede manier kunnen vormgeven.

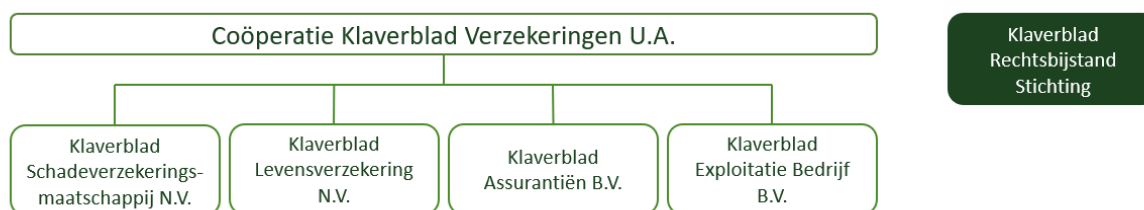
Governance en risicomanagement

'Governance' is de manier waarop een organisatie bestuurd en beheerst wordt en het toezicht daarop. Klaverblad Verzekeringen hecht veel waarde aan een goede governance. Wij hebben onze bedrijfsvoering zo ingericht dat een goede werking van de governance gewaarborgd is. In onze bedrijfsvoering wegen wij de belangen van alle stakeholders, waaronder de belangen van de klanten, evenwichtig af. In dit hoofdstuk laten we zien hoe onze governance en ons risicomanagement is vormgegeven.

Juridische structuur Klaverblad Verzekeringen

Klaverblad Verzekeringen is een verzekeringsgroep met aan het hoofd Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (hierna 'de Coöperatie'). Daaronder vallen een verzekeringsmaatschappij Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en twee besloten vennootschappen Klaverblad Assurantiën B.V. en Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. Door de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. maakt deze maatschappij vanaf 31 maart 2020 geen onderdeel meer uit van Klaverblad.

De juridische structuur ziet er schematisch als volgt uit:

In organisatorisch opzicht is de groep één geheel. Alle medewerkers zijn in dienst van de Coöperatie en leggen uiteindelijk verantwoording af aan de directie. Als een medewerker zich uit hoofde van zijn functie onafhankelijk van de directie moet kunnen opstellen, dan is dat gewaarborgd door middel van charters en reglementen. De Coöperatie zorgt voor de governance van de hele groep.

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. is een Coöperatie. De leden zijn natuurlijke en rechtspersonen die een lopende verzekering hebben bij Klaverblad Verzekeringen.

Op de Coöperatie is het verplichte structuurregime van toepassing. Op grond daarvan heeft zij een directie en een raad van commissarissen. De algemene vergadering van leden (ledenvergadering) benoemt de directeuren en de commissarissen op basis van een voordracht van de raad van commissarissen. Ook stelt zij de jaarrekening vast. De ledenvergadering heeft geen wettelijke taak bij het besturen van de Coöperatie of het toezicht hierop. De ledenvergadering vindt in ieder geval één keer per jaar plaats. Als het nodig is, dan kunnen extra ledenvergaderingen worden gehouden. De ledenvergadering wordt bijeengeroepen door advertenties in twee landelijke dagbladen.

In de statuten van de Coöperatie zijn onder andere de omvang, samenstelling, taken en bevoegdheden van de directie en van de raad van commissarissen vastgelegd. Ook staan in de statuten regels over de ledenvergadering. Op voorstel van de directie of van de raad van commissarissen kan de ledenvergadering besluiten de statuten te wijzigen. Hiervoor is een tweederde meerderheid nodig van de stemmen die worden uitgebracht tijdens de ledenvergadering.

Dochterondernemingen

De Coöperatie is enig aandeelhouder van de volgende dochterondernemingen.

- Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. is verantwoordelijk voor de uitvoering van het schadeverzekeringsbedrijf.
- Klaverblad Assurantiën B.V. bemiddelt in schadeverzekeringen van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.
- Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. exploiteert kantoorgebouwen waaronder het kantorencomplex van Klaverblad Verzekeringen.

De directie en de raad van commissarissen van de Coöperatie zijn ook de directie en de raad van commissarissen van de verzekeringsmaatschappij. De directie van de Coöperatie is ook de directie van de besloten vennootschappen.

Stichting

Klaverblad Verzekeringen heeft een band met de Klaverblad Rechtsbijstand Stichting. Deze onafhankelijke stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van de rechtsbijstand voor verzekerden van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. De stichting maakt daarbij gebruik van de faciliteiten die de Coöperatie beschikbaar stelt.

Bestuur, toezicht en verantwoording

Directie

Klaverblad Verzekeringen wordt bestuurd door één statutaire directie die eindverantwoordelijk is voor Klaverblad Verzekeringen. De statutaire directie bestaat uit twee personen. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eisen.

De besluitvorming binnen de directie is collegiaal en de directie is als geheel verantwoordelijk voor het gevoerde beleid. De onderlinge verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de directieleden ligt vast in het Directiereglement. Dit reglement is te vinden op de website van Klaverblad Verzekeringen.

De directie bepaalt het dagelijks beleid van Klaverblad Verzekeringen. De betrouwbaarheid van directieleden is getoetst door Klaverblad Verzekeringen zelf en door de Nederlandsche Bank. Directieleden beschikken over de kennis en vaardigheden en het professionele gedrag die volgens regelgeving en maatschappelijke opvattingen noodzakelijk zijn om als bestuurder van een verzekeringsmaatschappij te kunnen functioneren. De raad van commissarissen streeft naar een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen. De uitvoering hiervan is gezien de proportionaliteit lastig. De bepaling in de wet wordt meegewogen op het moment dat benoeming van een directielid aan de orde is.

Om de juiste samenstelling van de directie en de geschiktheid van directeuren te waarborgen, maken de raad van commissarissen en de directie bij een vacature gebruik van een vastgelegde procedure, een geschiktheidsmatrix en een profielschets.

Binnen Klaverblad fungeert onder de directie een aantal divisie managers. De directie en de divisie managers samen vormen het Management Team. Zij overleggen wekelijks in het Management Team Overleg. In dit overleg wordt gestreefd naar consensus. Als dit niet bereikt wordt, dan beslist de directie. Onder het management team fungeert een aantal managers en/of teamleiders. Een manager geeft leiding aan een afdeling en zorgt voor de realisatie van beleid voor zover deze afdeling daar verantwoordelijk voor is. Hij levert een bijdrage aan ontwikkelingen binnen het bedrijf en adviseert directie, managementteam en collega's over het eigen werkgebied. Een aantal managers stuurt een of meerdere teamleiders aan. De teamleiders zijn elk verantwoordelijk voor een team met een eigen afgebakend takenpakket.

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen Klaverblad Verzekeringen en voorziet de directie van advies.

De taken en verantwoordelijkheden van de raad zijn vastgelegd in het Reglement raad van commissarissen. Dit reglement is te vinden op de website van Klaverblad Verzekeringen.

De raad van commissarissen bestaat uit vier leden en hiermee voldoen we aan de wettelijke vereisten. Commissarissen worden voor een periode van vier jaar benoemd door de ledenvergadering uit een voordracht van de raad. De geschiktheid van de commissarissen wordt vooraf getoetst door Klaverblad Verzekeringen zelf en de Nederlandsche Bank. Een commissaris kan één keer worden herbenoemd voor een termijn van vier jaar. Daarna kan een commissaris één keer worden herbenoemd voor een termijn van twee jaar die daarna met maximaal twee jaar kan worden verlengd. Herbenoeming na acht jaar moet gemotiveerd worden in het verslag van de raad van commissarissen. Met deze zittingstermijnen sluiten we aan op de geldende Nederlandse Corporate Governance Code 2016.

Om de juiste samenstelling van de raad en de geschiktheid van commissarissen te waarborgen, maakt de raad bij een vacature gebruik van een vastgelegde procedure, een geschiktheidsmatrix, een profielschets en een introductieprogramma voor nieuwe commissarissen. Bij een voorgenomen (her)benoeming beoordeelt de Nederlandsche Bank de geschiktheid van commissarissen. De raad streeft naar een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen. In 2020 is deze evenwichtige verdeling bereikt.

De raad van commissarissen evalueert jaarlijks zijn functioneren. Eenmaal in de drie jaar doet de raad dit met externe begeleiding. De raad evalueert daarnaast jaarlijks het functioneren van de directie.

Auditcommissie

De auditcommissie bereidt besluitvorming van de raad voor en adviseert op het gebied van financiële verslaggeving, de aanbevelingen van de sleutelfuncties (actuarieel, compliance, interne audit en risicomanagement) en de relatie met de externe accountant. De auditcommissie bestaat uit minstens twee leden waaronder de voorzitter. Deze leden zijn ook lid van de raad van commissarissen. De commissie is ingesteld door de raad van commissarissen.

De taken en bevoegdheden van de auditcommissie zijn vastgelegd in het reglement auditcommissie. Dit reglement is terug te vinden op de website van Klaverblad Verzekeringen.

Permanente educatie directeuren en commissarissen

Directieleden en commissarissen volgen een permanent educatieprogramma. De directie en de raad van commissarissen stellen zelf de inhoud en het programma van de permanente educatie vast. De voorzitter van de raad van commissarissen ziet toe op de permanente educatie. De educatie kan betrekking hebben op relevante ontwikkelingen binnen Klaverblad Verzekeringen, de financiële sector in het algemeen en de verzekeringssector in het bijzonder, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht tegenover de klant, integriteit, risicomangement, financiële verslaggeving, beloningsbeleid en audit.

De educatie bestaat onder meer uit trainingen en/of opleidingen door professionele opleidingsinstituten. Daarnaast worden onderwerpen in eigen beheer behandeld om zo voldoende deskundig te blijven op de verschillende aandachtsgebieden.

De directievoorzitter rapporteert jaarlijks aan de raad van commissarissen over het educatieprogramma dat de directieleden gevolgd hebben en gaan volgen. De raad van commissarissen evalueert jaarlijks zijn eigen educatie.

Jaarverslag

In het jaarverslag legt de directie jaarlijks verantwoording af over het beleid dat zij heeft gevoerd, de financiële resultaten en de governance van Klaverblad Verzekeringen. Het jaarverslag geeft ook inzicht in de beloning van directieleden en commissarissen en de achterliggende systematiek.

Integere en beheerste bedrijfsvoering

Wij hechten veel waarde aan een aantoonbaar integere en beheerste bedrijfsvoering. Wij vinden het vanzelfsprekend dat we plannen maken, verkeerde prikkels voorkomen, eerlijke producten verkopen, verantwoording afleggen en dat er toezicht is.

Bedrijfscultuur

Een gezonde en integere bedrijfscultuur is een belangrijke voorwaarde voor een goede bedrijfsvoering. Onze bedrijfscultuur kenmerkt zich door een 'no-nonsense' mentaliteit. Iedere medewerker heeft een belangrijke rol in de bedrijfsvoering en draagt daarmee bij aan de doelstellingen van Klaverblad Verzekeringen. Medewerkers voelen zich sterk met Klaverblad Verzekeringen verbonden en ook de onderlinge verbondenheid is groot. Wij streven ernaar om risico's zoveel mogelijk te mitigeren. Integriteit is binnen onze bedrijfscultuur erg belangrijk. Centraal staat dat we ons aan de regels houden. We verwachten dat leidinggevenden het goede voorbeeld geven.

De directieleden, de leden van de raad van commissarissen en de medewerkers van Klaverblad Verzekeringen hebben een eed of een belofte conform de 'Regeling eed of belofte financiële sector' afgelegd. Hiermee zweren of beloven zij onder andere dat zij:

- hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

Beloningsbeleid

Wij streven een gematigd beloningsbeleid na. Het verschil tussen het hoogste salaris binnen Klaverblad en het gemiddelde is een factor zes. We kennen geen variabele beloning. Volgens ons is het uitgesloten dat de directieleden en medewerkers door ons beloningsbeleid worden aangezet tot het nemen van risico's van materiële betekenis. Op de website van Klaverblad Verzekeringen staat een samenvatting van het beloningsbeleid.

Directeuren

Directeuren ontvangen een vast maandsalaris, dat eventueel wordt aangepast conform de cao voor de verzekeringsbedrijfstak. Directeuren nemen deel aan de pensioenregeling voor ons personeel die gebaseerd is op de basispensioenregeling van de cao voor de verzekeringsbedrijfstak. Dit is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Er vindt geen extra inkoop van pensioenaanspraken plaats voor directeuren.

Commissarissen

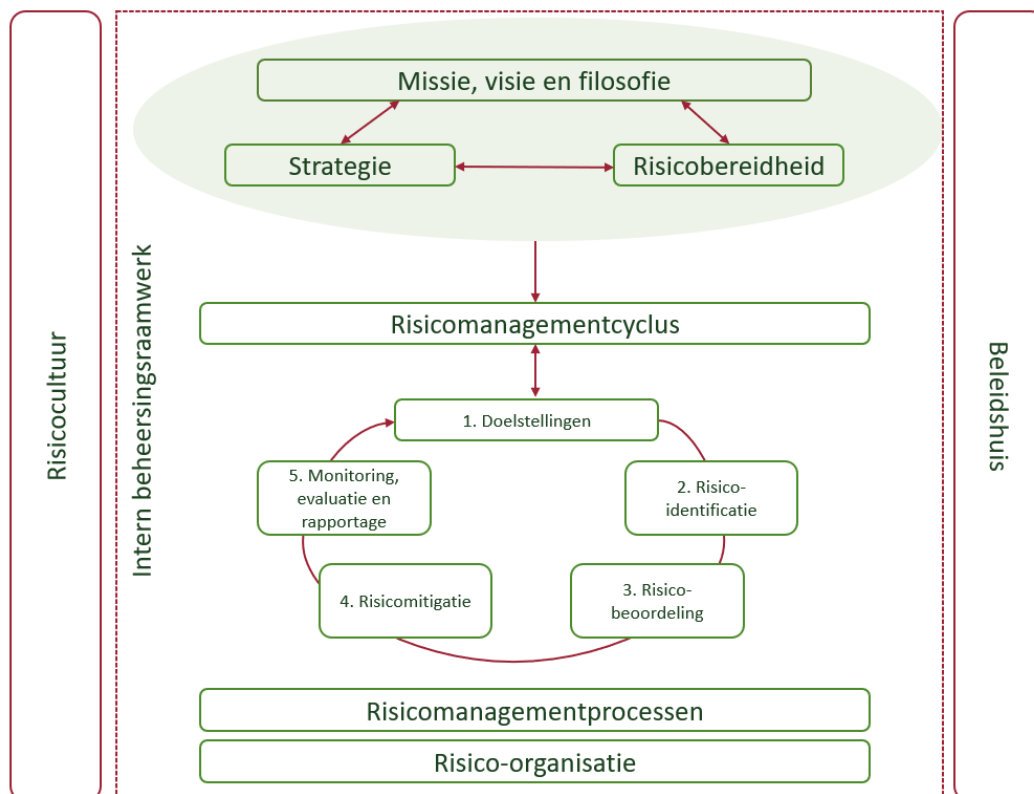
Commissarissen ontvangen een vast bedrag voor hun werkzaamheden en daarnaast een beperkte vergoeding voor onkosten. De bedragen zijn niet geïndexeerd. Hun beloning is op geen enkele manier afhankelijk van de groei of de resultaten van Klaverblad Verzekeringen.

Beloningsonderzoek

Periodiek laten wij extern onderzoek doen naar de hoogte van de beloningen van directeuren en commissarissen in relatie tot vergelijkbare bedrijven.

Risicomanagementsysteem

De risicomanagementcyclus van Klaverblad bestaat uit het identificeren, beoordelen, mitigeren en monitoren van risico's op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Klaverblad hanteert daarin een integrale aanpak, gebaseerd op het COSO-model. Er wordt gebruikgemaakt van diverse instrumenten zoals Strategische Risicoanalyse (SRA), Risk and Control Self Assessment (RCSA), de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) en de Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA). Vanuit de integrale aanpak is het Control Framework opgezet. Het doel hiervan is de Klaverblad risico's aantoonbaar beheerst. Dit kan ook inhouden dat Klaverblad weloverwogen besluit bepaalde risico's te nemen als dat bijdraagt aan het realiseren van strategische doelstellingen. Het doel van het risicomanagementsysteem is dat er samenhang en balans ontstaat tussen risico's en het realiseren van doelstellingen.

De afdelingen Niet-Financieel Risicomanagement en Financieel Risicomanagement evalueren het risicomanagementsysteem periodiek om de effectiviteit te verbeteren. De uitkomsten worden besproken met de directie en de auditcommissie. Daarnaast werken we continu aan het actueel houden van procesbeschrijvingen (administratieve organisatie - AO) en het verbeteren van de beheersing van deze processen (interne controle - IC). Dit is met name nodig om de risicobeoordeling en risicomitigatie aantoonbaar, juist en volledig uit te kunnen voeren. Hierna lichten we enkele elementen uit de figuur toe.

Intern beheersingsraamwerk

Het interne beheersingsraamwerk betreft het geheel van alle processen, eigenaarschap en verantwoordelijkheden binnen onze organisatie en de beheersing hiervan. Ons risicomanagementsysteem is een belangrijke bouwsteen van het interne beheersingsraamwerk.

Missie, visie en filosofie

Onze missie, visie en filosofie vormen de uitgangspunten voor alles wat we doen en staan ook centraal bij de inrichting van risicomanagement in de organisatie.

Strategie

Vanuit de 'Missie, visie en filosofie' zijn onze strategische doelstellingen gedefinieerd. Ons risicomangementsysteem ondersteunt het behalen van deze doelstellingen door de uitgangspunten te integreren in de risicomanagementprocessen.

Risicobereidheid

We zijn ons bewust van onze risico's en realiseren ons dat het nemen van risico's inherent is aan ondernemen. Als we besluiten nemen, dan wegen we het rendement van het besluit af tegen de risico's die daarmee samenhangen. In samenhang met de (strategische) doelstellingen formuleren we onze risicobereidheid. De risicobereidheid drukken we uit in kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheidsstatements. De risicobereidheid en bijbehorende limieten zijn beschreven in de Risicobereidheidsverklaring van Klaverblad (RIB).

In alle plannen (strategisch, tactisch, operationeel) is de geformuleerde risicobereidheid het uitgangspunt. Dit betekent dat de risicoacceptatie op strategisch, tactisch of operationeel niveau van de RIB is afgeleid. Door middel van maandelijkse rapportages (inclusief KPI's en KRI's) worden de risico's en doelstellingen gemonitord en gerapporteerd. Deze manier van rapporteren en beheersen wordt voortdurend doorontwikkeld.

Bedrijfs- en risicocultuur

De bedrijfscultuur binnen Klaverblad is een evident onderdeel van een adequate en organische uitvoering van risicomanagement. De cultuur waar Klaverblad voor staat, ligt vast in de kernwaarden: fair, behulpzaam, doortastend, grondig en bekwaam.

Wij houden het graag simpel en overzichtelijk, klein en persoonlijk, streven ernaar om altijd beter te worden, wij vinden het van belang dingen zelf te beheersen. Winst maken is niet de belangrijkste drijfveer. Van alle medewerkers wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheden nemen, ook voor deze kernwaarden.

Klaverblad streeft naar een organisatie waarbij het risico-denken een integraal onderdeel vormt van de besluitvorming tot en met de operationele uitvoering.

Beleidshuis

Wij hebben een beleidshuis waarin per functioneel gebied is uitgewerkt welke kaders relevant zijn. Hierin worden ook wet- en regelgeving verwerkt. Onze processen richten we in conform dit beleid. De directie keurt de beleidsdocumenten goed. Jaarlijks worden de beleidsdocumenten geactualiseerd, getoetst op naleving en geëvalueerd.

Risicomanagementcyclus

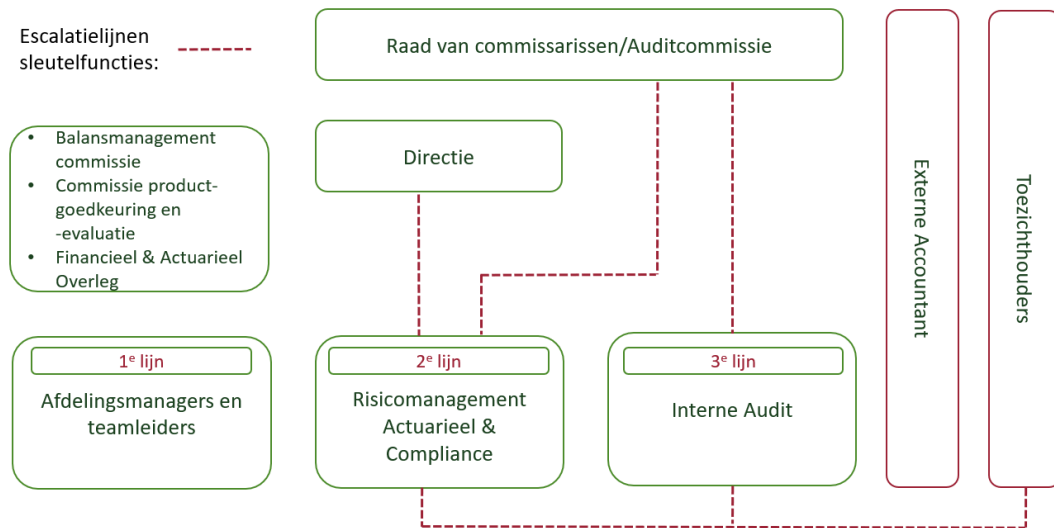
Onze risicomanagementcyclus, ook onderdeel van de strategische besturingscyclus, is de leidraad voor het herkennen en beheersen van de risico's bij alle bedrijfsprocessen. Het doel van deze cyclus is dat we risico's identificeren en beheersen en daarmee de haalbaarheid van de strategie en doelstellingen vergroten. Dit geeft aan hoe we vanuit de optiek van risicomanagement naar onze bedrijfsprocessen kijken. De risicomanagementcyclus is een continu proces. De risicomanagementfunctie rapporteert periodiek aan de directie en de raad van commissarissen over alle potentiële materiële risico's en de mate van de effectiviteit van de beheersing. Daarnaast monitort de risicomanagementfunctie de naleving van het risicomanagementbeleid.

Risicomanagementprocessen

Risicomanagement is onderdeel van alle processen binnen onze organisatie en daarnaast zijn aanvullend enkele specifieke risicomanagementprocessen en -instrumenten ingericht van strategisch niveau (Strategische Risico Analyses (SRA) en Own Risk & Solvency Assessment (ORSA) tot operationeel niveau (Risico & Control Self Assessments (RCSA), Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA), Actie- en Incidentmanagement). De SRA, ORSA en SIRA zijn processen die we minimaal jaarlijks doorlopen of herijken. RCSA is een proces dat we zowel structureel als ad hoc inzetten; Actie- en Incidentmanagement is een continu proces.

Risico-organisatie

Uitgangspunt is dat de gehele organisatie ingericht is op het begrijpen van de gelopen en te lopen risico's en de mate waarin keuzes over risico's transparant worden gemaakt. Ten behoeve van een scheiding tussen uitvoering, advisering en onafhankelijke toetsing past Klaverblad het 'Three-lines-of-defence' model toe. Dit model is ingericht conform de Solvency II richtlijnen.

De directie is eindverantwoordelijk voor een effectief risicomanagementsysteem. De managers en teamleiders zijn verantwoordelijk voor de reguliere bedrijfsvoering, besluitvorming, risicobeheersing en rapporteren hierover.

De tweede lijn (Risicomanagement-, Actuariële en Compliance functie) is verantwoordelijk voor de effectieve kaderstelling voor de beheersing van risico's en controlesystemen, het ondersteunen en adviseren, faciliteren, monitoren en rapporteren over de beheersing van de risico's.

Interne audit geeft als derde lijn onafhankelijke, objectieve assurance en advies om waarde toe te voegen en de bedrijfsvoering te verbeteren. Interne Audit helpt Klaverblad haar doelstellingen te realiseren door op basis van een systematische en gedisciplineerde aanpak, met een voortdurende risico-inventarisatie, de doeltreffendheid van de processen van governance, risicomanagement en beheersing te evalueren en te verbeteren.

De drie tweedelijns functies en de derdelijns functie worden sleutelfuncties genoemd. Elke sleutelfunctie heeft één sleutelfunctiehouder. Deze is primair verantwoordelijk voor het functioneren van de sleutelfunctie. De sleutelfuncties zijn objectief en onafhankelijk van de eerste lijn en elkaar, staan los van de dagelijks lijnactiviteiten.

De sleutelfuncties rapporteren periodiek aan de directie en de raad van commissarissen. De sleutelfunctiehouder heeft toegang tot alle informatie die nodig is, of kan zijn, voor een goede uitoefening van de functie. In geval van ernstig en blijvend verschil van mening tussen sleutelfunctiehouders en de directie zijn aparte escalatielijnen ingeregeld naar de (leden van de) RvC.

Extern toezicht

De Nederlandsche Bank is belast met het zogenoemde prudentieel toezicht. Haar toezicht betreft de solvabiliteit en de liquiditeit en een behoorste en integere bedrijfsvoering van Klaverblad Verzekeringen.

De Autoriteit Financiële Markten is belast met het toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking op de financiële markten. Haar toezicht op Klaverblad Verzekeringen betreft met name de informatieverstrekking aan verzekeringnemers, het zaken doen met deskundige en betrouwbare assurantieadviseurs en het handelen in effecten.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die de bescherming van persoonsgegevens bevordert en bewaakt. Het toezicht van de AP betreft de naleving door Klaverblad van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die sinds 25 mei 2018 van toepassing is.

De externe accountant controleert in hoeverre de jaarrekeningen van de Coöperatie en haar verzekeringsdochter een getrouw beeld geven van de financiële resultaten en van de grootte en de samenstelling van het vermogen.

Risicotaxonomie Klaverblad Verzekeringen

De risicotaxonomie is de indeling van risico's aan de hand waarvan wij onze risico's plotten en het risicoprofiel monitoren. De risicobereidheidsstatements kunnen worden gelinkt aan deze taxonomie. De risico's zijn ingedeeld in de volgende zes risico categorieën:

- Bedrijfsrisico's
- Verzekeringstechnische risico's
- Financiële risico's
- Operationele risico's
- IT risico's
- Compliance risico's.

Binnen de risicocategorieën is een standaard set aan risico's gedefinieerd. Ook is bepaald wie de risico-eigenaren zijn en waar de monitorende rol belegd is. Deze risico's zijn inherent aan de bedrijfsvoering van Klaverblad en zijn mede bepaald op basis van wet- en regelgeving en toezichtkaders.

Risicomanagement

Ontwikkelingen in 2020

In 2020 is de incrementele verandering bij Klaverblad voortgezet die tot doel heeft een normstelling in de vorm van risicobereidheidsstatements en integrale beheersing van risico's op het gebied van business, compliance en IT. Deze aanpak beoogt het verbeteren van zowel de kwaliteit van beheersmaatregelen en processen als de aantoonbaarheid daarvan.

Strategische risico's

We hebben strategische doelstellingen benoemd. Bij deze doelstellingen onderkennen we strategische risico's, die zich op de langere termijn voordoen en de haalbaarheid van de doelstellingen beïnvloeden. De strategische risico's hebben we geplot op de eerder genoemde taxonomie. Aan de strategische risico's zijn KPI's of KRI's gekoppeld welke periodiek worden gerapporteerd en besproken met het Management Team. Jaarlijks wordt de set van strategische risico's geëvalueerd en eventueel aangepast. De grootste strategische risico's die Klaverblad heeft onderkend zijn: onvoldoende realiseren van de ambitie (bedrijfsrisico), onvoldoende in staat zijn de gewenste cultuurverandering te bewerkstelligen (bedrijfsrisico), een te hoog kostenniveau (verzekeringstechnisch risico), veranderingen in regelgeving met als gevolg verhoogde regeldruk of verslechtering van het verdienmodel (compliance risico en bedrijfsrisico) en het cyberrisico dat toeneemt (IT risico).

Compliance

Klaverblad wil een aantoonbaar integere organisatie zijn. Niet-integer handelen is een reputatierisico voor Klaverblad. De Compliancefunctie richt zich op het bewaken en bevorderen van de integriteit van de organisatie, medewerkers, klanten, de dienstverlening en haar intermediair. Klaverblad streeft er naar dat zij is ingericht en functioneert conform de toepasselijke wet- en regelgeving en de normen waaraan Klaverblad zich heeft gecommitteerd. Voor Klaverblad betekent dit dat zij zich niet alleen richt naar de letter van de wet, maar ook het doel van de wetgever in ogenschouw neemt. Het Beleid Compliance beschrijft de wijze waarop Klaverblad wil realiseren dat zij compliant is. Dit beleid richt zich tot alle interne en externe medewerkers van Klaverblad. De mate waarin een organisatie integer is en voldoet aan wet- en regelgeving hangt (deels) af van het gedrag van mensen en de cultuur van de organisatie. Om die reden besteedt Compliance doorlopend aandacht aan awareness onder alle medewerkers op het gebied van integriteit. Met het cultuurprogramma 'Wij zijn Klaverblad' wordt het belang van aandacht voor gedrag en cultuur onderstreept.

Bij een integere organisatie past een zorgvuldige omgang met verwerking van persoonsgegevens. In 2020 heeft Klaverblad hier extra aandacht aan geschonken. Klaverblad schenkt doorlopend aandacht aan passende technische en organisatorische maatregelen om gegevens zo goed mogelijk te beveiligen tegen datalekken.

In het kader van klantintegriteit was de screening van relaties in 2020 een belangrijk thema. Er zijn verbeteringen doorgevoerd in de UBO-controles van zakelijke relaties. Hiermee beoogt Klaverblad te voorkomen dat zij zaken doet met personen die voorkomen op nationale of internationale sanctielijsten. De thema's witwassen en terrorismefinanciering zijn door de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. geen compliancerisico meer omdat Klaverblad niet meer onder de reikwijdte van de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft) valt. Desondanks hecht Klaverblad er vanuit maatschappelijk oogpunt belang aan om in haar bedrijfsvoering expliciet aandacht te schenken aan het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. Deze thema's waren daarom expliciet onderdeel van de jaarlijkse Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA).

De AFM en Klaverblad zijn in gesprek over de verhouding tussen Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en Klaverblad Rechtsbijstand Stichting en dan met name de betrekking tot de rol van de bestuurders van de Klaverblad

Rechtsbijstand Stichting. De bestuurders van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. zijn namelijk ook bestuurders van Klaverblad Rechtsbijstand Stichting. Klaverblad heeft op dit moment juridische en organisatorische waarborgen ingericht voor de onafhankelijke rechtsbijstandverlening, maar zal naar aanleiding van de schriftelijke feedback van de AFM de bestuurlijke en organisatorische inrichting heroverwegen.

In het kader een integere dienstverlening heeft Klaverblad een productontwikkeling-, review- en goedkeuringsproces (PARP) ingericht. Hiermee wordt gewaarborgd dat producten in het belang van klanten zijn.

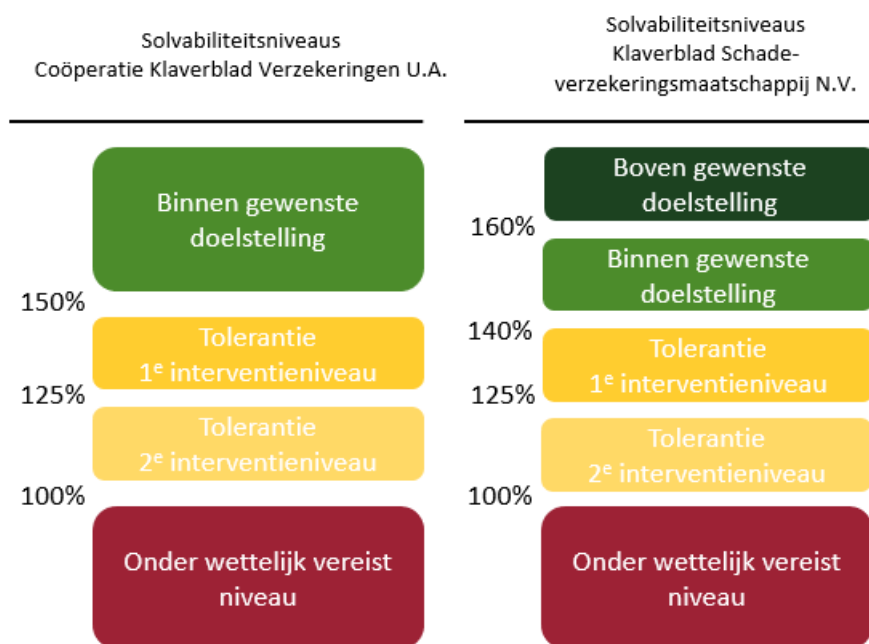
Kapitaalmanagement

Wij streven naar een solide kapitaalbasis die bijdraagt aan de doelstellingen van de organisatie. Het kapitaalmanagement omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen van, beheersen van en toezicht houden op de aanwezige en vereiste solvabiliteit. Klaverblad Verzekeringen wil te allen tijde voldoen aan de eisen met betrekking tot kapitaal die door de wet worden gesteld. Daarbij geldt dat Klaverblad Verzekeringen een mooie rijke historie heeft en deze ook graag wil voortzetten.

De doelstelling van het kapitaalbeleid is tweezijdig. Enerzijds moet kapitaalbeleid ervoor zorgen dat te allen tijde een solide kapitaalbasis per entiteit wordt behouden of hersteld kan worden, ook als bepaalde stressscenario's zich voordoen. Anderzijds draagt het kapitaalbeleid bij aan het bereiken van de strategische doelstellingen, in overeenstemming met de gedefinieerde risicobereidheid.

Klaverblad gebruikt de SCR ratio, gebaseerd op de standaardformule van het Solvency II raamwerk, om de toereikendheid van het kapitaal te beoordelen en hierin zo nodig bij te sturen. Zowel het eigen vermogen als het vereiste vermogen fluctueren met de risico's van de beleggingsportefeuille en de soort en volume van verzekeringsverplichtingen. Om mogelijke schokken en volatiliteit op te vangen hebben wij beheersmaatregelen geformuleerd wanneer bepaalde limieten geraakt worden volgens het interventieschema. De meting, rapportage en mogelijke bijsturing van de solvabiliteit is door ons geïntegreerd in de bedrijfsvoering. Afhankelijk van het niveau van de (verwachte) solvabiliteit worden (verscherpte) maatregelen getroffen. De beheersingsmaatregelen die bijdragen aan de noodzakelijk geachte solvabiliteit zijn toegelicht onder het hoofdstuk risicobeheersing.

De solvabiliteitslimieten voor de Groep en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. zijn weergegeven in navolgende figuur:

Risicobeheersing

Verzekeringsrisico algemeen

Het sluiten van verzekeringen is onze kernactiviteit. Een gesloten verzekering die past binnen de door ons gehanteerde normen, zou dus als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch kunnen in het kader van de verzekeringsactiviteiten ongewenste en zelfs onaanvaardbare risico's ontstaan.

Het verzekeringsrisico dat wij lopen, is inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Het risico is met name dat de schadefrequentie en de grootte van de schade per geval nadelig afwijken van de verwachtingen vooraf. Wij zijn uitsluitend actief op het gebied van standaard schadeverzekeringen en medische verzekeringen. Wij richten ons op verzekeringen voor particulieren en ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Wij sluiten geen ziektekostenverzekeringen.

Klaverblad Verzekeringen berekent de hoogte van de risico's met behulp van het standaardmodel van Solvency II.

Acceptatie

Bij het aangaan van schadeverzekeringen bestaat het risico van het accepteren van verzekeringen op basis van gebrekkige acceptatieregels of van het accepteren van verzekeringen in strijd met acceptatieregels. Wij beheersen dit risico door het opstellen van duidelijke acceptatieregels en het hanteren van beheersmaatregelen. De acceptatieregels op het gebied van schadeverzekeringen en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.

Veranderend risicoprofiel

Gedurende de looptijd van de verzekeringen kan het risicoprofiel van de portefeuille veranderen, waardoor dit niet meer aansluit bij de premies. Onze schadeverzekeringen kunnen jaarlijks worden opgezegd en aanpassingen van premies en voorwaarden zijn op ieder moment mogelijk. Ook van vrijwel alle medische verzekeringen kunnen premies en voorwaarden jaarlijks worden aangepast. Opgemerkt wordt dat de contractgrens van medische verzekeringen marktbreed onderwerp van discussie is, waar de Nederlandsche Bank met een vraag & antwoord zal komen in 2021.

Herverzekering

Wij hebben het catastroferisico herverzekerd op basis van analyses van de verwachte schade als die voortvloeit uit een 'catastrofaal' evenement, zoals storm of overstroming (casco). Daarnaast hebben wij een 'excess of loss-contract' afgesloten voor motorrijtuigenaansprakelijkheid, reisverzekeringen en brandrisico's. Het eigen behoud is afhankelijk van de soort en omvang van het risico. Jaarlijks wordt getoetst of de herverzekeringscontracten passend zijn.

Concentratierisico

De verzekerde risico's van de schadeportefeuille zijn nagenoeg volledig gelegen in Nederland. Binnen Nederland kent onze portefeuille een goede geografische spreiding. Concentratie van verzekeringsrisico's komt binnen de branches brand en motorrijtuigen overig voor, waarbij het stormrisico een belangrijke rol speelt. Hiervoor is een herverzekeringscontract afgesloten.

Levensverzekeringen

In het eerste kwartaal 2020, toen de aansturing nog onder onze verantwoordelijkheid viel, zijn geen grote wijzigingen aangebracht in het risicoprofiel en de beheersing van de levensverzekeringen. Vanwege de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. per 31 maart 2020, waarbij is afgesproken dat de financiële resultaten uit 2020 voor rekening komen van de koper, wordt in dit hoofdstuk niet verder ingegaan op de risicobeheersing van de levensverzekeringen.

Verzekeringstechnisch risico

Op de medische en schadeverzekeringen zijn de risico's gerelateerd aan onder andere invaliditeitsrisico, royementsrisico, premie- en reserverisico en catastrofe risico. Hierna zijn deze risico's en de beheersmaatregelen nader toegelicht.

Risico's medische verzekeringen

Invaliditeit risico

Het invaliditeit risico heeft betrekking op de arbeidsongeschiktheidsportefeuille. Het invaliditeit risico is het risico dat meer mensen invalideren en minder mensen revalideren dan verwacht. In ons acceptatiebeleid stellen wij gezondheidsvragen aan nieuwe polishouders waarmee een goed beeld gevormd kan worden van de beroeps- en gezondheidsrisico's. Voor verzekerden die arbeidsongeschikt raken is het van belang zij zo snel mogelijk weer revalideren. Wij beheersen het invaliditeitsrisico door verzekerden te begeleiden bij re-integratie en de ontwikkelingen in haar portefeuille nauwlettend te monitoren en indien noodzakelijk acties te ondernemen.

Royement risico

Klaverblad loopt het risico dat het aantal royementen hoger is dan vooraf is ingeschat. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op de arbeidsongeschiktheidsportefeuille. Eenmaal per jaar wordt onderzoek verricht naar het geobserveerde onnatuurlijke verval binnen de portefeuille van Klaverblad. De uitkomsten van het onderzoek gebruiken we om de assumpties rondom onnatuurlijk verval bij te stellen.

Kosten risico

Klaverblad loopt een kosten risico wanneer de bedrijfskosten hoger zijn dan werd verwacht bij de bepaling van de verplichtingen. Wij hebben ten doel gesteld de bedrijfskosten(ratio) structureel te verlagen. Er wordt gestuurd op budgetten en besparingsmogelijkheden en deze ambities zijn beschreven in het bedrijfsplan. Eenmaal per jaar worden de gehanteerde kostenassumpties getoetst aan de realisatie en bijgesteld.

Herziening risico

Het herziening risico betreft onzekerheid over toekomstige uitkeringen die als gevolg van veranderingen in inflatie, het wettelijke kader of de gezondheidstoestand van de verzekerde zouden kunnen stijgen. Dit risico heeft betrekking op arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en in mindere mate ook voor de premievoorziening waarin ook toekomstige uitkeringen zijn verwerkt. Om dit risico te mitigeren hanteren wij een re-integratiebeleid.

Risico's schadeverzekeringen

Premie- en reserverisico

Het premie risico is het risico dat de schadelast voor de lopende contracten nadelig afwijkt van de verwachtingen vooraf. Het reserve risico is het risico dat de schadefrequentie en de grootte van de schade per geval nadelig afwijken van de verwachtingen vooraf. Het reserve risico wordt beheerst door de frequentie en omvang van schades in te schatten op basis van historische ontwikkelingen in de portefeuille. Jaarlijks worden deze parameters getoetst en indien nodig geactualiseerd. Daarnaast heeft Klaverblad de mogelijkheid om voorwaarden aan te passen.

Catastrofe risico

Het catastrofe risico is het risico op schade van uitzonderlijke omvang die wordt veroorzaakt door een catastrofe. Catastrofes vinden over het algemeen plaats in een bepaald gebied. Wij hebben een geografische spreiding in onze verzekeringsportefeuille waardoor een catastrofe niet snel haar gehele portefeuille zal treffen. Het catastrofe risico heeft haar weerslag op de producten Motorrijtuigen en Brand. Beheersingsmaatregelen richten zich op herverzekering (zie herverzekering) en aanpassing van voorwaarden.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van onze medewerkers of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Ter beperking van dit risico hanteren wij een uitgebreid stelsel van interne regels en controles.

Marktrisico

Wij hebben als institutionele belegger voortdurend te maken met risico's die de financiële markten nadelig kunnen beïnvloeden. Ons beleid is gericht op het streven naar een passende verhouding tussen de verschillende soorten verplichtingen enerzijds en de daar tegenoverstaande beleggingscategorieën anderzijds. Verder hebben wij er bewust voor gekozen het aantal categorieën waarin wordt belegd te beperken en afgeleide financiële instrumenten en gestructureerde producten te mijden.

Aandelen- en vastgoedrisico

Onder dit risico verstaan wij het risico dat de waarde van aandelen en onroerende zaken afneemt als gevolg van wijzigende marktomstandigheden. Wij beheersen dit risico door het aanbrengen van spreiding in de beleggingsportefeuilles. In onderstaande tabel is de concentratie van de aandelen naar industrie/sector weergegeven.

	2020	2019
Industrie	57,0%	56,4%
Financiële diensten en verzekeringen	15,8%	18,0%
Informatie en communicatie	8,7%	8,6%
Productie en distributie van grondstoffen	3,7%	3,5%
Overige sectoren	14,8%	13,5%
	100,0%	100,0%

Renterisico

Het renterisico is het risico dat het eigen vermogen daalt als gevolg van een wijziging van de marktrente. De daling van het eigen vermogen wordt veroorzaakt door waardeveranderingen van rentegevoelige balansposten, met name vastrentende beleggingen en technische voorzieningen. Het renterisico wordt beheerst door de looptijd van de beleggingen zoveel mogelijk af te stemmen op de looptijd van de verplichtingen.

Concentratierisico

Onze beleggingsportefeuille bestaat hoofdzakelijk uit Europese aandelen, staats- en bedrijfsobligaties met een solide kredietwaardigheid. De externe vermogensbeheerder handelt binnen het door ons vastgestelde mandaat welke periodiek door ons wordt gemonitord.

In onderstaande tabel is de concentratie van de beleggingsportefeuille per land en instrument weergegeven.

	Staats- obligaties	Bedrijfs- obligaties	Aandelen	Totaal
Duitsland	22,3%	3,0%	7,7%	33,0%
Frankrijk	4,7%	1,6%	8,4%	14,7%
Nederland	15,8%	1,8%	3,4%	21,0%
België	2,0%	0,0%	0,8%	2,8%
Oostenrijk	0,6%	0,0%	0,2%	0,8%
Italië	1,9%	0,0%	1,8%	3,7%
Verenigd Koninkrijk	0,4%	2,0%	0,2%	2,6%
Luxemburg	1,6%	0,0%	0,0%	1,6%
Ierland	0,0%	1,1%	0,4%	1,5%
Zwitserland	0,0%	0,0%	7,7%	7,7%
Noorwegen	0,0%	0,0%	0,5%	0,5%
Zweden	0,0%	0,0%	3,1%	3,1%
Verenigde Staten	0,0%	1,3%	0,5%	1,8%
Spanje	0,0%	0,0%	2,1%	2,1%
Denemarken	0,0%	0,0%	2,1%	2,1%
Finland	0,0%	0,0%	0,9%	0,9%
Portugal	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
	49,3%	10,8%	39,9%	100,0%

Creditrating

De onderstaande tabel laat de verdeling van de obligatieportefeuille naar creditrating zien waarbij een uitsplitsing wordt gemaakt naar beleggingen in staatsobligaties, overige kredieten aan of onder zekerheid van de overheid en bedrijfsobligaties.

	Staats- obligaties	Bedrijfs- obligaties
AAA	72,0%	3,5%
AA	28,0%	59,8%
A	0,0%	33,5%
BBB	0,0%	3,2%
	100,0%	100,0%

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van wijzigende valutakoersen. Wij beleggen een deel van de effectenportefeuille in vreemde valuta. Het betreft hier aandelen van Europese en Amerikaanse ondernemingen in belangrijke economieën met liquide effectenmarkten met een waarde van € 73,1 miljoen. Alle overige beleggingen bevatten geen direct valutarisico.

Tegenpartijrisico

Het tegenpartijrisico is het risico dat de tegenpartij niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Dit risico heeft betrekking op met name hypotheekfondsen, andere leningen en vorderingen op herverzekeraars en in beperkte mate op vorderingen op tussenpersonen en verzekeringnemers.

Het risico op de hypotheekportefeuille is afgedekt door hypothecaire zekerheden op courante onroerende zaken in Nederland. De gestelde zekerheden zijn in waarde significant hoger dan de verstrekte leningen. Het risico op vorderingen op andere leningen is afgedekt door garantstelling van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Het risico op herverzekeraars wordt beheerst door het aanbrengen van spreiding in het herverzekeringscontract en jaarlijkse beoordeling en selectie van de herverzekeringsmaatschappijen.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat wij door gebrek aan liquide middelen niet in staat zijn om op korte termijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Wij beheersen dit risico door het nauwlettend volgen van inkomende en uitgaande kasstromen en door het opstellen van korte en lange termijn liquiditeitsplanningen. Daarnaast beschikken wij over liquide en hoogwaardige obligaties.

Zoetermeer, 8 april 2021

mr. J.P.P. Barth
J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG

Algemeen directeur
Directeur financiën en risicomanagement

Geconsolideerde jaarrekening 2020

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Geconsolideerde balans

(Na resultaatbestemming)

Activa

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Beleggingen ⁽¹⁾		
Terreinen en gebouwen		
- voor eigen gebruik	9.394	9.610
- overige terreinen en gebouwen	35.595	34.298
Overige financiële beleggingen		
- aandelen	308.923	179.469
- obligaties	313.353	1.352.812
- vorderingen uit hypothecaire leningen	3.053	4.393
- vorderingen uit andere leningen	<u>13.580</u>	<u>27</u>
	683.898	1.580.609
Vorderingen ⁽²⁾		
Vorderingen uit directe verzekering		
- verzekeringnemers	1.181	1.574
- assurantieadviseurs	3.740	3.712
Vorderingen uit herverzekering	-	287
Overige vorderingen	<u>10.536</u>	<u>3.263</u>
	15.457	8.836
Overige activa ⁽³⁾		
Materiële vaste activa	981	1.171
Liquide middelen	<u>9.316</u>	<u>9.929</u>
	10.297	11.100
Totaal activa	709.652	1.600.545

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Passiva

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Groepsvermogen ⁽⁴⁾		
Herwaarderingsreserve	5.987	5.937
Overige reserves	<u>435.801</u>	<u>433.558</u>
	441.788	439.495
Technische voorzieningen ⁽⁵⁾		
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's	-16.316	-18.709
Voor levensverzekering	-	705.303
Voor te betalen schaden/uitkeringen		
- bruto	236.857	208.777
- herverzekeringsdeel	<u>2.164</u>	<u>496</u>
	234.693	208.281
	218.377	894.875
Overige voorzieningen ⁽⁶⁾		
- voor belastingen	27.047	37.354
- voor verlieslatend contract	-	201.436
- voor reorganisatie	<u>-</u>	<u>766</u>
	27.047	239.556
Schulden ⁽⁷⁾		
Schulden uit directe verzekering	13.017	15.833
Schulden uit herverzekering	364	677
Overige schulden	<u>9.059</u>	<u>10.109</u>
	22.440	26.619
Totaal passiva	709.652	1.600.545

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Geconsolideerde resultatenrekening

Technische rekening schadeverzekering

(Bedragen in duizenden euro's)

	2020	2019
Verdiende premies eigen rekening ⁽⁸⁾		
Brutopremies	199.808	181.571
Uitgaande herverzekeringspremies	2.478	2.756
	197.330	178.815
Wijzigingen technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's	-2.393	-2.343
	194.937	176.472
Toegerekende opbrengst uit beleggingen ⁽¹⁷⁾	4.927	5.183
Schaden eigen rekening ⁽¹²⁾		
Schaden		
- bruto	113.452	102.933
- aandeel herverzekeraars	191	481
	113.261	102.452
Wijziging voorziening voor te betalen schaden		
- bruto	28.080	37.173
- aandeel herverzekeraars	1.668	-479
	139.673	140.104
Bedrijfskosten ⁽¹⁴⁾	61.742	58.531
Resultaat technische rekening schadeverzekering ⁽²⁰⁾	-1.551	-16.980

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Technische rekening levensverzekering

(Bedragen in duizenden euro's)

	2020	2019
Verdiende premies eigen rekening ⁽⁸⁾		
Brutopremies	15.875	64.076
Uitgaande herverzekeringspremies	<u>51</u>	<u>181</u>
	15.824	63.895
Opbrengst uit beleggingen ⁽⁹⁾	3.468	28.394
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen ⁽¹⁰⁾	<u>53.089</u>	<u>157.456</u>
	72.381	249.745
Overige technische baten eigen rekening ⁽¹¹⁾	5	313
Uitkeringen eigen rekening ⁽¹³⁾		
Uitkeringen		
- bruto	5.098	18.324
- aandeel herverzekeraars	<u>-</u>	<u>286</u>
	5.098	18.038
Wijziging technische voorzieningen		
- bruto	67.353	149.578
- aandeel herverzekeraars	<u>-</u>	<u>-</u>
	67.353	149.578
Winstdeling en kortingen	6	37
Bedrijfskosten ⁽¹⁴⁾	1.324	5.263
Beleggingslasten ⁽¹⁵⁾	207	738
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen ⁽¹⁶⁾	-	-
Aan niet-technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen ⁽¹⁷⁾	<u>16.668</u>	<u>35.014</u>
Resultaat technische rekening levensverzekering ⁽²¹⁾	-18.270	41.390

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

In verband met de juridische overdracht van de aandelen Klaverblad Levensverzekering N.V. per 31 maart 2020 betreft het technisch resultaat levensverzekering het resultaat over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020.

Niet-technische rekening

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>2020</u>		<u>2019</u>
Resultaat technische rekening			
- Schade verzekering	-1.551		-16.980
- Levensverzekering	<u>-18.270</u>		<u>41.390</u>
	-19.821		24.410
Opbrengst uit beleggingen ⁽⁹⁾	12.933		33.269
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen ⁽¹⁰⁾	<u>10.103</u>		<u>29.799</u>
	3.215		87.478
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt van technische rekening levensverzekering ⁽¹⁷⁾	16.668		35.014
Beleggingslasten ⁽¹⁵⁾	4.259	z	761
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen ⁽¹⁶⁾	-		-
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening schadeverzekering ⁽¹⁷⁾	4.927		5.183
Andere baten en lasten ⁽¹⁸⁾	<u>-3.369</u>		<u>-201.994</u>
Resultaat voor belastingen	7.328		-85.446
Belastingen ⁽¹⁹⁾	<u>5.035</u>		<u>28.222</u>
Resultaat na belastingen	2.293		-113.668

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(Bedragen in duizenden euro's)

	2020	2019
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	2.293	-113.668
- afschrijving materiële vaste activa	770	843
- amortisatie en aangroei obligaties	-1.173	-6.476
- niet-gerealiseerde resultaten op beleggingen	-62.958	-187.255
	<u>-63.361</u>	<u>-192.888</u>
	-61.068	-306.556
Mutatie technische voorzieningen	-676.498	189.573
Mutatie voorziening voor belastingen	-10.307	8.451
Mutatie overige voorzieningen	-202.202	196.611
Mutatie voorzieningen	<u>-889.007</u>	<u>394.635</u>
Toename vorderingen	-6.621	-2.755
Afname (toename) lopende rente	5.267	-780
Mutatie schulden	-4.179	605
Mutatie werkkapitaal	<u>-5.533</u>	<u>-2.930</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-955.608	85.149
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
Investerings- en aankopen	-564.231	-375.427
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen	1.519.226	286.749
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	<u>954.995</u>	<u>-88.678</u>
Mutatie liquide middelen	-613	-3.529
Liquide middelen		
Stand per 31 december	9.316	9.929
Stand per 1 januari	9.929	13.458
Mutatie liquide middelen	<u>-613</u>	<u>-3.529</u>

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Algemene toelichting

Algemeen

Deze jaarrekening is op 8 april 2021 vastgesteld door de algemene vergadering en door de directie vervolgens vrijgegeven voor publicatie.

De in de jaarrekening genoemde bedragen luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld. Bij een aantal posten in de balans en resultatenrekening staat een genummerde verwijzing naar de overeenkomstig genummerde toelichtingen elders in de jaarrekening. De in de teksten opgenomen bedragen luiden in afgeronde hele euro's.

Grondslagen voor de consolidatie

In de consolidatie zijn betrokken de jaarrekeningen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (KvK-nummer 27016035) als houdstermaatschappij en haar 100% deelnemingen te weten:

- Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. (KvK-nummer 27026608)
- Klaverblad Levensverzekering N.V. tot en met 31 maart 2020 (KvK-nummer 27117921)
- Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. (KvK-nummer 27257708)
- Klaverblad Assurantiën B.V. (KvK-nummer 27257951)

Alle ondernemingen zijn gevestigd aan de Afrikaweg 2, 2713 AW Zoetermeer.

De financiële gegevens van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van artikel 2:402 BW, is volstaan met een verkorte winst- en verliesrekening in de enkelvoudige jaarrekening. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Continuïteitsbeginsel

De jaarrekening is opgesteld in de veronderstelling dat de continuïteit van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. gewaarborgd is en Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. haar bedrijf in de afzienbare toekomst zal voortzetten.

Toelichting op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Het geconsolideerde kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten en kasstromen uit investerings- en beleggingsactiviteiten. Ontvangen dividend, rente en huren zijn opgenomen onder kasstroom uit operationele activiteiten.

Kasstromen luidend in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta door middel van de valutakoers op de dag dat de kasstroom plaatsvindt.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

Voor de opstelling van de jaarrekening is het nodig dat Klaverblad oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- waardering van verplichtingen in verband met verzekeringscontracten;
- schattingen bij de opname van de overige voorzieningen;
- actuele waarde van minder liquide en niet-beursgenoteerde beleggingen.

Belangrijkste schattingen en veronderstellingen zijn toegelicht in het hoofdstuk grondslagen voor waardering van activa en passiva bij de betreffende post.

Foutherstel

Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 is geconstateerd dat bij het vaststellen van de technische voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen in de jaarrekening 2019 en 2018 gerekend is met te lage revalideringskansen. De impact hiervan is materieel. Daarom zijn de technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's en de technische voorziening voor te betalen schaden/uitkeringen aangepast. De correctie verhoogt het eigen vermogen per 31 december 2019 met € 5.751.000 (stand vóór correctie € 433.744.000, na correctie € 439.495.000). Het netto resultaat over 2019 is verhoogd met € 2.440.000.

Als gevolg van de aanpassing bedraagt de SCR ratio per 31 december 2019 412%; vóór aanpassing bedroeg de SCR ratio 408%.

De volgende aanpassingen zijn verwerkt:

	<u>31-12-2019</u> <u>Herzien</u>	<u>31-12-2019</u> <u>Gerapporteerd</u>	<u>31-12-2018</u> <u>Herzien</u>	<u>31-12-2018</u> <u>Gerapporteerd</u>
Technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	-18.709	-14.126	-21.052	-18.451
Technische voorziening voor te betalen schaden/uitkeringen	208.281	211.043	170.629	172.257
Voorziening voor belastingen	37.354	35.760	28.903	27.985
Eigen vermogen	439.495	433.744	553.163	549.852

Het effect van het foutherstel op het resultaat 2019 van € 2.440.000 kan als volgt worden toegerekend:

	<u>2019</u>
Netto resultaat vóór correctie	-116.108
Correctie technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	1.982
Correctie technische voorziening voor te betalen schaden/uitkeringen	<u>1.134</u>
Subtotaal	3.116
Correctie voorziening voor belastingen	<u>-676</u>
Correctie op het resultaat	2.440
Netto resultaat na correctie	<u>-113.668</u>

Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling

Algemeen

De waardering van de activa en passiva geschiedt, voor zover niet afzonderlijk toegelicht, tegen actuele waarde. Waar dit afwijkt, zal dit specifiek worden toegelicht. In de balans en winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting. Ook de in dit hoofdstuk tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar de corresponderende onderdelen in de toelichting.

Vreemde valuta

Omrekening van activa in vreemde valuta vindt plaats tegen de koersen per balansdatum. Valutakoersverschillen worden verantwoord in de resultatenrekening. Overige valutakoersverschillen komen in de resultatenrekening tot uitdrukking door transacties te verwerken tegen de koers op transactiedatum.

Saldering van activa en passiva

Financiële activa en verplichtingen worden in de balans gesaldeerd indien Klaverblad Verzekeringen een wettelijk afdwingbaar recht daartoe heeft en tevens de intentie heeft om vordering en verplichting op een netto basis of na verrekening op hetzelfde moment af te wikkelen.

Beleggingen (1)

Terreinen en gebouwen (1.1)

De terreinen en gebouwen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde. De landerijen zijn gewaardeerd op de getaxeerde verkoopwaarde bij onderhandse verkoop in verpachte staat. De gebouwen voor eigen gebruik en de overige gebouwen zijn gewaardeerd op de getaxeerde onderhandse verkoopwaarde onder voortzetting van de lopende huurovereenkomst. Investerings- en verbouwingen worden geactiveerd.

Als gebouwen deels voor eigen gebruik en deels als belegging worden aangehouden, dan vindt splitsing van de waarde plaats op basis van de verhouding van het werkelijke gebruik ten opzichte van de totaal verhuurbare vloeroppervlakte.

De waarde van de onroerende zaken wordt bepaald door kapitalisatie van de huurwaarde. De huurwaarden worden bepaald door vergelijking van aanbod en/of gerealiseerde transacties met soortgelijke objecten, onder meer rekening houdend met marktomstandigheden, economische omstandigheden, locatie en kwaliteit van het object. Hierbij is rekening gehouden met leegstand, verhuurkosten, kosten van instandhouding, aanpassing of renovatie, overdrachtsbelasting en notariskosten.

Aandelen en obligaties (1.2.1, 1.2.2)

De aandelen en obligaties zijn gewaardeerd op marktwaarde inclusief eventueel lopende interest. Voor beursgenoteerde aandelen en obligaties is de marktwaarde gebaseerd op de beurswaarde per balansdatum. De marktwaarde voor staatsobligaties met minder liquide marktnotering is gebaseerd op gemiddelde bankenquotes. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde obligaties is gebaseerd op koersen en spreads van recent verhandelde lagere overheidspapieren. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten (inclusief resultaten op vreemde valuta) zijn in de resultatenrekening verwerkt.

De waardering van het hypotheekbeleggingsfonds geschiedt op marktwaarde, welke wordt bepaald op basis van de netto vermogenswaarde in het fonds. De waarde van de hypotheken in het fonds wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen. In de waardering wordt apart betrokken de waarde van de offerte, de boetevrije aflossing en de verhuisoptionaliteit.

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Vorderingen uit hypothecaire leningen (1.2.3)

Vorderingen uit hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde wordt vastgesteld door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken tegen de actuele rentevoet en rekening te houden met een kans op vervroegde aflossing. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten zijn in de resultatenrekening verwerkt.

Vorderingen uit andere leningen (1.2.4)

Vorderingen uit andere leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde wordt vastgesteld door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken tegen de actuele rentevoet en rekening te houden met een kans op vervroegde aflossing. De marktwaarde van onderhandse leningen is gebaseerd op discontering van kasstromen tegen een overheidsgerelateerde rentecurve. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten zijn in de resultatenrekening verwerkt.

Vorderingen (2)

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. De inschatting voor oninbaarheid wordt bepaald op basis van de ingeschatte kredietwaardigheid per individuele vordering.

Overige activa (3)

Materiële vaste activa (3.1)

De waardering geschiedt tegen aanschaffingskosten onder aftrek van afschrijving. De afschrijving geschiedt lineair in vijf jaar. Met restwaarde is geen rekening gehouden.

Liquide middelen (3.2)

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Groepsvermogen (4)

Herwaarderingsreserve

Voor ongerealiseerde waardeveranderingen van vastgoedbeleggingen met verwerking in de winst- en verliesrekening wordt een herwaarderingsreserve gevormd uit de overige reserves.

Voor een nadere toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar het eigen vermogen in de enkelvoudige balans van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Technische voorzieningen (5)

Algemeen

De technische voorzieningen bestaan uit de beste schatting en de risicomarge. De beste schatting wordt berekend door de verwachte toekomstige baten en lasten contant te maken op basis van een rentetermijnstructuur met toepassing van de UFR en volatiliteitsaanpassing (2020: Solvency II curve - UFR (3,75%), 2019: Solvency II Curve - UFR (3,90%)). De toekomstige baten en lasten worden bepaald naar de aard van de technische voorziening en zijn hierna per technische voorziening beschreven.

De risicomarge zorgt ervoor dat de waarde van de technische voorziening gelijk is aan de marktwaarde. De risicomarge is berekend volgens methode 1 van de Richtsnoer 62 zoals vastgelegd in Richtsnoeren voor de waardering van technische voorzieningen. De risicomarge wordt op totaalniveau vastgesteld en vervolgens gealloceerd naar de verschillende homogene risicogroepen.

Bij de berekening van de risicomarge wordt rekening gehouden met de verzekeringstechnische schokscenario's zoals deze onder de Solvency II regelgeving worden onderkend. Deze schokscenario's resulteren in risicokapitalen die vervolgens worden geprojecteerd met behulp van risicodrijvers. Voor deze toekomstige risicokapitalen worden de kapitaalkosten bepaald met een kapitaalkostenpercentage van 6% (CoC). Om te komen tot de waarde van de risicomarge worden deze daarna contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur (Solvency II curve) met toepassing van de ultimate forward rate (UFR) zonder volatiliteitsaanpassing.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's (5.1)

Schadeverzekeringen

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's voor schadeverzekeringen heeft een kortlopend karakter en betreft de in het boekjaar in rekening gebrachte premies inzake risico's die op het daarop volgende boekjaar betrekking hebben. De beste schatting per branche wordt berekend door het niet-verdiende deel van de premie te vermenigvuldigen met de schaderatio plus de verwachte te ontvangen premies verminderd met de verwachte kosten.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen heeft een overwegend langlopend karakter en is de beste schatting van de waarde van de uitgaande en inkomende kasstromen van het polisbestand. Deze kasstromen worden geschat op basis van actuele parameters en contractgrensindelingen en worden contant gemaakt met de rentetermijnstructuur met toepassing van UFR en volatiliteitsaanpassing. De gebruikte parameters betreffen de in- en revalideringskansen, de sterfttekansen, kosten en vervalkansen.

De revalidering- en vervalkansen zijn gebaseerd op de waarnemingen in de AOV-portefeuille (2019: idem). Voor de schatting van de invalidering- en revalideringskansen wordt daarnaast gebruik gemaakt van de ervaringscijfers uit studies van de verzekeringsbedrijfstak. Klaverblad Verzekeringen hanteert ultimo 2020 hiervoor de kansen van het kansenstelsel AOV2009 (2019: idem). Voor de kosten wordt gebruik gemaakt van het kostenniveau uit de (meerjaren)begroting (2019: idem). Voor de sterfttekansen is gebruik gemaakt van op basis van ervaringscijfers gecorrigeerde AG 2020 sterfttekansen (2019: gecorrigeerde GBM 05-10 sterfttekansen), met uitzondering van de eerste twee ziektejaren omdat deze impliciet al meegenomen worden in de revaliderings- en vervalkans.

Voor levensverzekering (5.2)

Klaverblad Levensverzekering N.V. is per 31 maart 2020 gedeconsolideerd uit de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.. Derhalve staan per einde boekjaar geen voorzieningen voor levensverzekeringen meer op de balans. Vanwege de vergelijkende cijfers zijn de grondslagen voor de voorziening voor levensverzekering voor de volledigheid wel vermeld in de jaarrekening.

Individueel

De technische voorzieningen voor levensverzekering bestaan uit een beste schatting en een risicomarge. De beste schatting wordt berekend door de verwachte toekomstige baten en lasten contant te maken op basis van een rentetermijnstructuur met toepassing van de UFR en volatiliteitsaanpassing. In de schatting van de toekomstige baten en lasten is rekening gehouden met de verwachte sterfte, vervalkansen en overrentedeling.

Voor de schatting van de sterfte hanteerde Klaverblad ultimo 2019 de Prognosetafel AG2018 (meest recente prognosetafel). Deze waarnemingen worden aangevuld met ervaringscijfers uit de verzekeringsportefeuille. Bij het bepalen van de sterfttekans wordt rekening gehouden met het rookgedrag van de verzekerde.

Veronderstellingen met betrekking tot toekomstige kosten voor het beheer van de bestaande verzekeringsportefeuille alsmede provisies worden getoetst aan het kostenniveau van de meest actuele

(meerjaren)begroting en de daadwerkelijke realisatie. Ultimo 2019 bedroegen de verwachte prijs- en kosteninflatie respectievelijk 1,925% en 2,025%).

Vervalpercentages zijn onder andere afhankelijk van producteigenschappen, looptijd van de polis en voorzienbaar gedrag van polishouders. De vervalpercentages waren ultimo 2019 vastgesteld op basis van waarnemingen in de eigen portefeuille over de jaren 2014-2019.

Een deel van de verzekeringen kent een vorm van overrentedeling. Deze opties en garanties zijn onlosmakelijk verbonden met het verzekeringsproduct. Echter er is geen actieve markt voorhanden die ter referentie kan worden gebruikt voor de waardering hiervan. Om deze opties en garanties te waarderen wordt gebruik gemaakt van een "replicating portfolio". Hierin worden marktgegevens meegenomen met betrekking tot rente, inflatie en volatiliteit van de rente in samenhang met actuariële veronderstellingen.

Collectief

Het collectieve bedrijf bevat uitsluitend het pensioencontract van de (ex-)medewerkers van Klaverblad Verzekeringen. Het betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling, waarbij de pensioenen van deelnemers voorwaardelijk worden aangepast op basis van de loonindex volgens de cao van het verzekeringsbedrijf. De pensioenen voor de gewezen deelnemers worden voorwaardelijk aangepast aan de consumentenprijsindex met een maximum van 3%. De beste schatting is gelijk aan de contante waarde van de toekomstige uitkeringen en kosten op basis van de opgebouwde rechten en aanspraken. Voor de schatting van de toekomstige uitkeringen is rekening gehouden met sterftekansen, kosten, inflatie en verval. Voor de sterftekansen werd ultimo 2019 gebruikt gemaakt van de Prognosetafel AG2018 aangevuld met de ervaringscijfers Towers Watson 2014. Voor de bepaling van de kosten-, inflatie- en vervalparameters wordt verwezen naar de paragraaf individueel.

Voor te betalen schaden/uitkeringen (5.3)

Schadeverzekeringen

De voorziening voor te betalen schaden voor schadeverzekeringen is vastgesteld voor schadegebeurtenissen die hebben plaatsgevonden, ongeacht of deze zijn gemeld. De kasstroomprognoses voor de berekening van de voorziening voor te betalen schaden omvatten uitkeringen en kosten die met deze gebeurtenissen samenhangen.

Voor de bepaling van de beste schatting voor te betalen schaden wordt een berekening op basis van schadedriehoeken gebruikt. Grote schades en de duur en omvang van schades (staartfactor) kunnen een versturende invloed hebben op de projectie van de kasstromen. Grote schades worden daarom niet meegenomen in de kasstroomprojectie. De grensbedragen van grote schades per productgroep worden bepaald op basis van "expert judgement" en zijn dit verslagjaar geactualiseerd. De verwachte betalingen voor grote schades worden ingeschat op basis van het behandelplan. Door middel van de staartfactor wordt een weging toegepast voor de schades uit voorgaande jaren. De staartfactor is dit verslagjaar geactualiseerd.

Voor de beste schatting van de te verwachten kosten voor behandeling van schaden wordt gebruik gemaakt van het verwachte kostenniveau volgens de (meerjaren)begroting (2019: idem). De voorziening voor lopende schadegevallen met een lange uitloop is bepaald met behulp van uitlopdriehoeken. Voor lopende schadegevallen met een korte uitloop is de voorziening berekend als een percentage van de schadevoorziening.

Voor toekomstige bedrijfskosten wordt uitgegaan van de verwachte bedrijfskosten volgens de (meerjaren)begroting (2019: idem). De toerekening van de bedrijfskosten naar schadejaren geschiedt op basis van het verwachte aantal schadehandelingen per schadejaar, waarbij per schadejaar een wegingsfactor is toegekend.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

De beste schatting voor te betalen uitkeringen van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen bevat de waarde van de kasstromen van schades op basis van actuele parameters en contractgrenzen tot eindleeftijd. Deze kasstromen worden geschat op basis van actuele parameters en worden contant gemaakt met de rentetermijnstructuur met toepassing van UFR en volatiliteitsaanpassing. De belangrijkste parameters betreffen de revalideringskansen, de sterftekansen en kosten. Nadere duiding van de parameters is eerder benoemd onder voorziening voor niet-verdiende premie en lopende risico's.

Aandeel herverzekeraar in technische voorzieningen

De technische voorzieningen herverzekering voor schaden is een beste schatting aan de hand van normen die worden afgeleid van de herverzekeringcontracten die voor de betreffende branches gelden.

Overige voorzieningen (6)

Voorziening voor verlieslatend contract (6.2)

Op de balans is een voorziening voor verlieslatend contract opgenomen wanneer de naar verwachting te behalen voordelen lager zijn dan de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst te voldoen. De omvang van de voorziening is een beste schatting op basis van de situatie per balansdatum.

Reorganisatievoorziening (6.3)

De reorganisatievoorziening is een beste schatting van de kosten uit hoofde van de verplichtingen. De reorganisatie is door de directie besloten in het kader van de strategie om Klaverblad om te vormen tot een toekomstbestendige verzekeraar waarbij de organisatiestructuur wordt vereenvoudigd en bedrijfsprocessen verder worden geautomatiseerd. De reorganisatievoorziening is bepaald op basis van uitgangspunten uit het "Sociaal Plan Klaverblad Verzekeringen 2019-2022". Hierbij zijn aannames en inschattingen gemaakt betreffende natuurlijk verloop van medewerkers, benodigde tijd en kosten van "outplacement", begeleiding en het moment dat medewerkers de organisatie daadwerkelijk verlaten.

Schulden (7)

De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vennootschapsbelasting (2, 6, 7, 19)

De over het boekjaar verschuldigde of terug te vorderen vennootschapsbelasting is gebaseerd op de belastbare winst over het boekjaar, na eventuele correcties voor voorgaande jaren.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen zijn opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waardering van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en in deze jaarrekeningen gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en -verplichtingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de tijdelijke verschillen kunnen worden afgezet. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd wanneer een wettelijk afdwingbaar recht tot verrekening van directe belastingvorderingen met directe belastingschulden bestaat en de latente belastingposten betrekking hebben op dezelfde fiscale autoriteit.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en uitkeringen en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord zodra zij voorzienbaar zijn.

Verdiende premies eigen rekening (8)

Brutopremies

Het bruto premie-inkomen bestaat uit de premies die door de polishouders zijn verschuldigd aan Klaverblad Verzekeringen voor afgesloten verzekeringscontracten onder aftrek van verleende kortingen. Het premie-inkomen wordt onderverdeeld in premies voor levens- en voor schadeverzekeringen.

Herverzekeringspremies

De herverzekeringspremies omvatten de premies van herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's

De premie voor schadeverzekeringen wordt als opbrengst opgenomen gedurende de looptijd van het contract naar evenredigheid van de verstreken verzekeringstermijn rekening houdend met de schadejaarratio. De wijziging in de technische voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's wordt tevens onder het premie-inkomen verantwoord.

Schade en uitkering eigen rekening (12, 13)

De schade en uitkeringen eigen rekening betreffen de in het boekjaar gemelde en uitgekeerde schade en uitkeringen. Voor de wijziging van de technische voorziening verwijzen wij naar de grondslagen voor waardering van balansposten en resultaatbepaling.

Toegerekend resultaat op beleggingen (9, 10, 15, 16, 17)

Onder opbrengsten uit beleggingen worden begrepen:

- huuropbrengsten uit beleggingen in terreinen en gebouwen;
- interest op beleggingen in vastrentende waarden;
- dividenden uit beleggingen in aandelen;
- amortisatie van agio/disagio op vastrentende beleggingen;
- gerealiseerde resultaten bij verkoop van beleggingen.

Resultaten behaald bij de verkoop van terreinen en gebouwen, aandelen en vastrentende waarden worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Het resultaat uit beleggingen wordt gealloceerd aan de technische voorzieningen en aan het eigen vermogen.

Het deel dat is gealloceerd aan het eigen vermogen wordt toegerekend aan de niet-technische rekening. De allocatie van het beleggingsresultaat aan de niet-technische rekening vindt plaats via directe toerekening vanuit de tegenover het eigen vermogen aangehouden beleggingsportefeuille. De beleggingsresultaten worden toegerekend aan de technische en niet-technische rekening naar rato van de omvang van de technische voorziening en het eigen vermogen en naar de aard van de belegging.

Overige technische baten eigen rekening (11)

De technische baten eigen rekening bevatten het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen verzekeringsverplichtingen.

Winstdeling en kortingen

De winstdeling en kortingen betreffen de conform de verzekeringscontract toegekende winstdeling en kortingen.

Bedrijfskosten (14)

De bedrijfskosten betreffen kosten van personeel, diensten van derden, automatisering, marketing, huisvesting, acquisitie en dergelijke. De kosten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Door middel van de Activity Based Costing-methodiek zijn bedrijfskosten toegerekend aan de technische rekeningen van schade- en levensverzekeringen. De sleutels voor verdeling van de bedrijfskosten zijn in het boekjaar geactualiseerd en passen bij de bijbehorende activiteiten.

De kosten voor het behandelen van claims en uitkeringen zijn gepresenteerd onder de schaden en uitkeringen eigen rekening. De bedrijfskosten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Assurantiën B.V. zijn niet in de technische rekening opgenomen maar zijn onder de 'andere lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening verantwoord.

Beleggingslasten (15)

De beleggingslasten omvatten lasten met betrekking tot vermogensadvies, beleggingsadministratie alsmede gerealiseerd verlies uit beleggingstransacties. De beleggingslasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Andere baten en lasten (18)

De andere baten en lasten bestaan uit de bedrijfskosten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en van Klaverblad Assurantiën B.V., incidentele kosten die niet aan het technisch resultaat zijn toegewezen alsmede de wijziging van de voorziening voor verlieslatend contract en de wijziging van de reorganisatievoorziening.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Beleggingen

1.1. Terreinen en gebouwen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	9.394	9.610
Overige terreinen en gebouwen		
- gebouwen	21.956	21.060
- landerijen	<u>13.639</u>	<u>13.238</u>
	44.989	43.908

Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd door externe taxateurs per 31 december 2020. De aanschaffingswaarde van de terreinen en gebouwen per einde boekjaar bedraagt € 75.340.000 (2019: € 75.340.000).

Het verloop is als volgt:	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen		
	<u>gebruik</u>	<u>Gebouwen</u>	<u>Landerijen</u>	<u>Totaal</u>
Stand per 1 januari	9.610	21.060	13.238	43.908
Bestemmingswijziging	39	-39	-	-
Herwaarderingen	<u>-255</u>	<u>935</u>	<u>401</u>	<u>1.081</u>
Stand per 31 december	9.394	21.956	13.639	44.989

1.2. Overige financiële beleggingen

1.2.1. Aandelen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Aandelen	215.764	179.469
Hypotheekfondsen	<u>93.159</u>	<u>-</u>
	308.923	179.469

1.2.1.1. Aandelen

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	179.469	200.964
Aankopen	41.286	141.431
Verkopen	10.999	187.791
Herwaarderingen	<u>6.008</u>	<u>24.865</u>
Stand per 31 december	215.764	179.469

De kostprijs van de aandelen per einde boekjaar bedraagt € 181.684.000 (2019: € 150.140.000).

1.2.1.2. Hypotheekfondsen

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	-	-
Aankopen	92.347	-
Herwaarderingen	<u>812</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	93.159	-

De herwaarderingen zijn onder aftrek van beleggingskosten in het fonds van € 234.000.

Klaverblad participeert in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse non-NHG hypotheekleningen. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. Het hypotheekbeleggingsfonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekproductie respectievelijk de beschikbare liquide middelen.

1.2.2. Obligaties

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	1.352.812	1.047.680
Aankopen	416.467	233.810
Verkopen	412.811	96.853
Amortisatie en aangroei	1.173	6.476
Herwaarderingen	55.106	160.919
Mutatie lopende rente	-2.185	780
Deconsolidatie Klaverblad Levensverzekering N.V.	<u>-1.097.209</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	313.353	1.352.812

De deconsolidatie Klaverblad Levensverzekering N.V. betreft de waarde van de obligaties per 31 maart 2020 vanwege de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V.

De kostprijs van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 292.945.000 (2019: € 1.141.735.000). De nominale waarde van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 292.169.000 (2019: € 1.359.722.000). De obligaties hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 4,1 jaar (2019: 21,5 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 1,8% (2019: 1,4%).

1.2.3. Vorderingen uit hypothecaire leningen

De vorderingen uit hypothecaire leningen betreffen aan personeel, assurantieadviseurs en derden verstrekte leningen waarvoor als zekerheid het zakelijk recht van hypotheek is gevestigd op in Nederland gelegen onderpanden.

In het boekjaar vonden er geen executoriale verkopen plaats. Er zijn geen indicaties dat contractueel overeengekomen kasstromen niet zullen worden ontvangen.

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	4.393	6.350
Aflossingen	1.225	1.973
Waardeverandering	<u>-115</u>	<u>16</u>
Stand per 31 december	3.053	4.393

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 2.941.000 (2019 € 4.166.000). De gemiddelde looptijd tot contractuele herziening van de hypothecaire leningen bedraagt 4,0 jaar (2019: 4,4 jaar) en de gemiddelde rentevoet 3,9% (2019: 4,1%).

1.2.4. Vorderingen uit andere leningen

Het verloop is als volgt:		
	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	27	157
Verstrekkings	13.500	-
Aflossingen	21	131
Mutatie lopende rente	9	-
Waardeverandering	<u>65</u>	<u>1</u>
Stand per 31 december	13.580	27

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 13.505.000 (2019: € 27.000). De vorderingen hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 30,0 jaar (2019: 1,3 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 0,3% (2019: 4,0%). De verstrekkingen van € 13.500.000 zijn onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

1.2.5. Overzicht waarderingmethoden beleggingen

De waarderingmethoden van de beleggingen zijn hieronder samengevat:

Per 31 december 2020	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxatie</u>	<u>NCW berekening</u>	<u>Andere methode</u>	<u>Totaal</u>
Terreinen en gebouwen	-	44.989	-	-	44.989
Aandelen	215.764	-	-	93.159	308.923
Obligaties	313.353	-	-	-	313.353
Vorderingen uit hypothecaire leningen	-	-	3.053	-	3.053
Vorderingen uit andere leningen	-	-	<u>13.580</u>	-	<u>13.580</u>
	<u>529.117</u>	<u>44.989</u>	<u>16.633</u>	<u>93.159</u>	<u>683.898</u>
Per 31 december 2019	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxatie</u>	<u>NCW berekening</u>	<u>Andere methode</u>	<u>Totaal</u>
Terreinen en gebouwen	-	43.908	-	-	43.908
Aandelen	179.469	-	-	-	179.469
Obligaties	1.251.487	-	-	101.325	1.352.812
Vorderingen uit hypothecaire leningen	-	-	4.393	-	4.393
Vorderingen uit andere leningen	-	-	<u>27</u>	-	<u>27</u>
	<u>1.430.956</u>	<u>43.908</u>	<u>4.420</u>	<u>101.325</u>	<u>1.580.609</u>

2. Vorderingen

2.1. Vorderingen uit directe verzekeringen

Op de vorderingen uit directe verzekering is een voorziening voor dubieuze vorderingen op assurantieadviseurs van € 116.000 (2019: € 161.000) in mindering gebracht. Verliezen wegens oninbaarheid zijn ten laste van de voorziening gebracht.

2.2. Overige vorderingen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Vennootschapsbelasting	9.700	2.752
Betaalde waarborgsommen	55	55
Overige vooruitbetaalde kosten en vorderingen	<u>781</u>	<u>456</u>
	10.536	3.263

De looptijd van de overige vorderingen is korter dan een jaar.

3. Overige activa

3.1. Materiele vaste activa

Onder de materiële vaste activa zijn opgenomen de aanschaffingen van informatie verwerkende apparatuur, kantoor machines, -inventaris en -interieur en telecommunicatieapparatuur.

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Aanschaffingswaarde per 1 januari	5.727	6.013
Investerings	631	163
Desinvesteringen	<u>504</u>	<u>449</u>
Aanschaffingswaarde per 31 december	5.854	5.727
Cumulatieve afschrijving per 1 januari	4.556	4.162
Afschrijving verslagjaar	770	843
Afschrijving desinvesteringen	<u>453</u>	<u>449</u>
Cumulatieve afschrijving per 31 december	4.873	4.556
Boekwaarde per 31 december	981	1.171

3.2. Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

4. Groepsvermogen

Voor een nadere specificatie van het groepsvermogen wordt verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Solvabiliteit

De SCR is het eigen vermogen dat Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (groep) en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. op basis van wettelijke eisen moet aanhouden.

De jaarrekening is opgesteld in lijn met de bepalingen van BW2 Titel 9. Volgens deze bepalingen is discontering van kortlopende schadevoorzieningen niet toegestaan. Voor Solvency II berekeningen is discontering verplicht. Dit leidt tot een verschil tussen het eigen vermogen volgens de balans in de jaarrekening en de Solvency II balans. Daarnaast was in 2019 een verschil door de IAS19 verwerking van de pensioenvoorziening en de voorziening voor verlieslatend contract. Door de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. zijn deze verschillen niet meer van toepassing. Omdat Klaverblad Levensverzekering N.V. in 2019 nog deel uitmaakte van de groep zijn de vergelijkende cijfers in navolgende tabel opgenomen.

Voor de berekening van de SCR wordt gebruik gemaakt van het standaard model. Voor de gevoeligheidsanalyse van de solvabiliteitsratio wordt verwezen naar het hoofdstuk 5.4.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (groep)		
Eigen vermogen volgens de jaarrekening	441.788	439.495
Verlieslatend contract	-	201.436
IAS19	-	-29.159
Waarderingsverschil schadevoorzieningen	-996	-112
Belastingeffect	<u>250</u>	<u>6.352</u>
Solvency II vermogen	441.042	618.012
SCR	130.759	149.904
SCR ratio	337%	412%
Interne norm	150%	150%
	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.		
Eigen vermogen volgens de jaarrekening	159.770	160.912
Waarderingsverschil schadevoorziening	-996	-112
Belastingeffect	<u>250</u>	<u>24</u>
Solvency II vermogen	159.024	160.824
SCR	86.706	78.072
SCR ratio	183%	206%
Interne norm	140%	140%
Klaverblad Levensverzekering N.V.		
Eigen vermogen	-	312.436
SCR	-	81.877
SCR ratio	-	382%
Interne norm	-	150%

In het monitoren van de solvabiliteit wordt de SCR ratio afgezet tegen de normering vanuit de toezichthouder (externe norm, 100%) en tegen een interne normering. Deze interne normering is strenger dan de externe normering. Het onderschrijden van de interne norm leidt tot mitigerende maatregelen. De mate waarin de interne norm onderschreden wordt, bepaalt de urgentie en reikwijdte van de maatregelen. Per balansdatum voldoen de SCR ratio's van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A ruimschoots aan de interne norm die beschreven is in het kapitaalbeleid.

De solvabiliteitscijfers zijn op het moment van het vaststellen van de jaarrekening ingediend bij de Nederlandsche Bank. Er kunnen echter nog wijzigingen plaatsvinden op basis van eventuele aanwijzingen van de toezichthouder.

5. Technische voorzieningen

5.1. Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

Het verloop is als volgt:		
	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	-18.709	-21.052
Mutatie	2.393	2.343
Stand per 31 december	-16.316	-18.709
De samenstelling is als volgt:		
	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Motorrijtuigen WA	1.521	1.907
Motorrijtuigen overig	941	1.225
Brand	2.868	3.433
Aansprakelijkheid	752	1.031
Rechtsbijstand	-466	-298
Overige	2	39
	5.618	7.337
Medisch	-21.934	-26.046
	-16.316	-18.709

De beste schatting van Rechtsbijstand en Medisch zijn negatief, omdat de toekomstige baten hoger zijn dan de toekomstige lasten.

5.2. Voor levensverzekering

De samenstelling is als volgt:		
	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Individueel	623.794	562.814
Collectief	148.862	142.489
Deconsolidatie Klaverblad		
Levensverzekering N.V.	772.656	-
	-	705.303

	<u>Individuele verzekeringen</u>		<u>Collectieve verzekeringen</u>	
Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	562.814	444.228	142.489	111.497
Wijziging als gevolg van veranderingen in:				
- portefeuilles	7.328	33.059	4.136	7.681
- modelverbetering	-	-40.019	-	-191
- kostenassumpties	-	-2.880	-	-79
- sterfteassumpties	-	-2.690	-	-9
- overige assumpties	-	-188	-	10
- impact wijziging rente	53.652	133.740	2.237	23.678
- impact wijziging inflatie	-	-2.436	-	-98
Deconsolidatie Klaverblad Levensverzekering N.V.	-623.794	-	-148.862	-
Stand per 31 maart /31 december	-	562.814	-	142.489

Op 31 maart 2020 zijn alle aandelen van Klaverblad Levensverzekering N.V. juridisch overgedragen aan Lifetri Groep B.V. en is Klaverblad Levensverzekering N.V. gedeconsolideerd uit de geconsolideerde cijfers van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

In bovenstaande opstelling is het verloop van de technische voorziening weergegeven tussen 1 januari en 31 maart 2020 (2019: 1 januari tot en met 31 december 2019).

- De portefeuille wijziging betreft voornamelijk de verandering in de projectie van de portefeuille.
- De wijziging rente bestaat uit de aanpassing van de ultimate forward rate (UFR) in 2020 van 3,90%

naar 3,75% en de reguliere impact van de door EIOPA gepubliceerde Solvency II-rentecurve.

De voorziening voor levensverzekering had ultimo 2019 een duration van 29,9 jaar.

Een aantal verzekeringen van het levenbedrijf komt in aanmerking voor overrentedeling. In alle gevallen draagt Klaverblad Verzekeringen het beleggingsrisico. In het boekjaar (1 januari tot en met 31 maart) is uit hoofde van overrentedeling € 6.000 (2019: € 37.000) toegevoegd aan de technische voorzieningen.

5.3. Voor te betalen schaden en uitkeringen

Het verloop is als volgt:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	208.281	170.629
Mutatie	<u>26.412</u>	<u>37.652</u>
Stand per 31 december	234.693	208.281

De samenstelling is als volgt:

	<u>Bruto</u>	<u>Her- verzekering</u>	<u>Eigen rekening 2020</u>	<u>Eigen rekening 2019</u>
Medisch	151.387	-	151.387	134.099
Motorrijtuigen WA	53.735	2.000	51.735	49.840
Motorrijtuigen overig	782	-	782	898
Brand	12.408	164	12.244	8.959
Aansprakelijkheid	13.440	-	13.440	10.211
Rechtsbijstand	5.081	-	5.081	4.231
Overige	<u>24</u>	<u>-</u>	<u>24</u>	<u>43</u>
	236.857	2.164	234.693	208.281

De risicomarge voor alle technische voorzieningen bedraagt € 38.466.000 (2019: € 34.000.000).

De toename van de technische voorziening voor medische verzekeringen kan grotendeels worden verklaard door de gedaalde Solvency II rente curve en hogere invalidering dan verwacht.

De toename van de technische voorziening bij brand komt door een aantal grote schades afgelopen jaar. De toename voor aansprakelijkheid komt door de bijstelling van de grens grote schades.

De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

5.4. Gevoeligheidsanalyse

De gevoeligheidsanalyse laat zien wat de effecten op het eigen vermogen zijn van wijzigingen in financiële parameters en voor diverse verzekeringstechnische risico's. Voor het effect van elke gevoeligheidsfactor worden alle overige aannames gelijk verondersteld. In de praktijk zal dit waarschijnlijk niet het geval zijn. In de tabel hierna zijn de gevoeligheden weergegeven per balansdatum.

	<u>Eigen vermogen (Solvency II)</u>	<u>SCR</u>	<u>SCR-ratio</u>
Gerapporteerd	441.042	130.759	337%
SII rentecurve - 1,0%-punt (100bp)	441.091	133.568	330%
SII rentecurve + 1,0%-punt (100bp)	442.691	128.404	345%
SII rentecurve UFR 3,60%	440.966	130.728	337%
SII rentecurve UFR 3,75% excl. VA	440.170	131.305	333%
Aandelen -20%	408.677	118.279	346%
Vastgoed -10%	437.667	129.996	337%

	Eigen vermogen (Solvency II)	SCR	SCR-ratio
Kosten +/-10%	443.611	130.481	340%
Kosten +/-10%	438.470	131.040	335%
Inflatie - 1,0%-punt (100bp)	443.393	130.431	340%
Inflatie + 1,0%-punt (100bp)	438.273	131.152	334%
Invalideringskansen +/-10%	446.451	129.840	344%
Invalideringskansen +/-10%	435.610	131.755	331%
Revalideringskansen +/-10%	426.349	132.306	322%
Revalideringskansen +/-10%	454.867	129.203	352%

6. Overige voorzieningen

6.1. Voor belastingen

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	37.354	28.903
Mutatie	1.050	8.451
Deconsolidatie Klaverblad Levensverzekering N.V.	<u>-11.357</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	27.047	37.354
De samenstelling is als volgt:	2020	2019
Fiscaal lagere waardering beleggingen	16.331	48.832
Fiscaal hogere waardering overige activa	-39	-2.167
Fiscaal hogere c.q. lagere waardering technische voorzieningen	4.324	-17.012
Fiscaal hogere waardering egalisatiereserve	6.291	7.590
Fiscaal hogere waardering calamiteitenreserve	<u>140</u>	<u>111</u>
	27.047	37.354

De deconsolidatie Klaverblad Levensverzekering N.V. betreft de waarde van de belastinglatentie per 31 maart 2020 vanwege de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V.

De voorziening voor belastingen heeft een overwegend langlopend karakter. Bij de waardering van de latentie is rekening gehouden met de wijziging van de belastingtarief naar 25%.

6.2. Voor verlieslatend contract

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	201.436	-
Vorming voorziening op basis van verschil verkoopprijs en nettovermogenswaarde per 1-1-2019	-	142.063
Resultaat Klaverblad Levensverzekering N.V.	-1.367	59.373
Verkoopkosten	616	-
Verkoop Klaverblad Levensverzekering N.V.	<u>-200.685</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	-	201.436

De voorziening voor het verlieslatend contract is dit boekjaar vrijgevallen vanwege de effectuering van de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. De mutatie € 1.367.000 negatief betreft het resultaat van Klaverblad Levensverzekering N.V. over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020 toen het nog onderdeel was van Klaverblad Verzekeringen.

6.3. Voor reorganisatie

Het verloop is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	766	5.591
Onttrekkingen	4	374
Mutatie	<u>-762</u>	<u>-4.451</u>
Stand per 31 december	-	766

De voorziening voor reorganisatie is gevormd voor afvloeiing en begeleiding van medewerkers in verband met het vervallen van werkgelegenheid door wijziging van de organisatiestructuur en verdere automatisering van bedrijfsprocessen. Afgelopen jaren zijn efficiencyverbeteringen gerealiseerd waarop deze voorziening betrekking had. Het traject is nu afgerond en de voorziening is vrijgevallen.

7. Schulden

7.1. Overige schulden

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	1.393	1.461
Assurantiebelasting	2.661	2.399
Omzetbelasting	84	49
Nog te betalen uitkeringen	-	1.766
Crediteuren	912	620
Transitorische posten en diverse schulden	<u>4.009</u>	<u>3.814</u>
	9.059	10.109

Het totale bedrag aan schulden is binnen een jaar verschuldigd.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Beleggingen

Het in depot gehouden bedrag inzake reeds gepasseerde hypotheekaktes op nieuwbouwwoningen en verbouwingen bedraagt € 24.000 (2019: € 24.000).

Herverzekering

Uit hoofde van het deelnemen in de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. bestaat er voor Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. een voorwaardelijke verplichting tot het uitkeren van terreurschaden voor een totaal bedrag van maximaal € 698.000 (2019: € 1.039.000 inclusief Klaverblad Levensverzekering N.V.). Er heeft zich in dit verslagjaar geen terreurschade voorgedaan.

Operationele leasing

De verplichtingen uit hoofde van autoleasing bedragen in totaal € 830.000 (2019: € 789.000). Hiervan vervalt binnen een jaar € 271.000 (2019: € 235.000) en tussen de twee en vijf jaar € 560.000 (2019: € 554.000). De in 2020 ten laste van het resultaat verwerkte leasekosten bedragen € 505.000 (2019: € 536.000).

De verplichtingen uit hoofde van leasing van printers bedraagt in totaal € 59.000 (2019: € 73.000). Hiervan vervalt binnen een jaar € 14.000 (2019: € 14.000) en tussen de twee en vijf jaar € 45.000 (2019: € 59.000).

Fiscale eenheid

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. vormt met haar 100% deelnemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en - met uitzondering van Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. - voor de omzetbelasting. Op grond daarvan is Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de fiscale eenheid. Klaverblad Levensverzekering N.V. is per 31 maart 2020 van rechtswege ontvoegd uit de fiscale eenheid voor de vennootschaps- en omzetbelasting.

Klaverblad Verzekeringen hanteert de fiscale regels voor alle van toepassing zijnde belastingen waar Klaverblad Verzekeringen onder valt en zij heeft geen specifieke afspraken gemaakt met de Belastingdienst welke afwijken van de geldende wet- en regelgeving.

Verbonden partijen

Intercompany transacties

Tussen de groepsmaatschappijen van Klaverblad Verzekeringen vinden reguliere intercompany transacties plaats op het gebied van huur en kosten.

Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

8. Verdiende premies eigen rekening

Onder brutopremies van het schade- en levenbedrijf, die nagenoeg geheel vanuit Nederland zijn behaald, zijn tevens de aan de verzekeringnemers doorberekende premieopslagen en bijkomende kosten opgenomen. Deze opslagen en kosten bedragen € 40.000 (2019: € 90.000).

De samenstelling van de brutopremies van het levenbedrijf over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020 is als volgt:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Periodieke premies individueel	14.805	59.018
Pensioenpremies	<u>1.070</u>	<u>5.058</u>
	15.875	64.076

Voor de samenstelling van de brutopremies van het schadebedrijf wordt verwezen naar de specificatie brancheresultaten.

9. Opbrengst uit beleggingen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Opbrengsten uit andere beleggingen		
- terreinen en gebouwen eigen gebruik	355	246
- overige terreinen en gebouwen	1.488	1.437
- dividendopbrengsten	5.200	7.998
- rente obligaties	6.805	12.822
- amortisatie en aangroei obligaties	1.173	6.476
- overige beleggingen	<u>1.380</u>	<u>2.051</u>
Directe opbrengsten uit beleggingen	16.401	31.030
Gerealiseerde winst op beleggingen	<u>-</u>	<u>30.633</u>
	16.401	61.663

Vanwege de deconsolidatie van Klaverblad Levensverzekering N.V. is de opbrengst uit beleggingen van Klaverblad Levensverzekering N.V. opgenomen over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020.

De opbrengsten uit terreinen en gebouwen zijn na aftrek van exploitatiekosten. De opbrengst van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik bestaan uit huuropbrengst € 1.460.000 (2019: € 1.358.000) en exploitatiekosten € 1.105.000 (2019: € 1.112.000).

10. Niet-gerealiseerde winst op beleggingen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Zakelijke waarden	7.089	26.318
Vastrentende waarden	<u>56.103</u>	<u>160.937</u>
	63.192	187.255

Vanwege de deconsolidatie van Klaverblad Levensverzekering N.V. is het resultaat van Klaverblad Levensverzekering N.V. opgenomen over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020.

De niet-gerealiseerde winst betreft positieve niet-gerealiseerde resultaten op de terreinen en gebouwen en aandelen (zakelijke waarden) alsmede positieve niet-gerealiseerde resultaten op participaties in beleggingsfondsen, obligaties, hypothecaire leningen en andere leningen (vastrentende waarden).

11. Overige technische baten eigen rekening

De overige technische baten eigen rekening bestaan uit het saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten van € 5.000 (2019: € 313.000) en hebben vanwege de deconsolidatie van Klaverblad Levensverzekering N.V. betrekking op de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020.

12. Schaden eigen rekening

12.1. Schaden

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Schade uitkeringen	97.453	86.629
Interne schadebehandelingskosten	<u>15.999</u>	<u>16.304</u>
	113.452	102.933
Aandeel herverzekeraars	<u>191</u>	<u>481</u>
	113.261	102.452

12.2. Wijziging voorziening voor te betalen schade

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Voorziening schaden eigen rekening	28.079	37.173
Voorziening schaden pooltekening	<u>1</u>	<u>-</u>
	28.080	37.173
Aandeel herverzekeraars	<u>1.668</u>	<u>-479</u>
	26.412	37.652

12.3. Uitloopresultaat

	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016 en ouder</u>	<u>Totaal</u>
Medisch	-747	-318	-2.152	-876	-4.093
Motorrijtuigen WA	-1.762	-2.227	-489	-2.869	-7.347
Motorrijtuigen overig	-365	-22	-8	18	-377
Brand	-328	23	136	274	105
Aansprakelijkheid	-203	-365	-133	-1.199	-1.900
Rechtsbijstand	-122	-183	7	-85	-383
Overige	<u>-10</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-10</u>
	-3.537	-3.092	-2.639	-4.737	-14.005

Het negatieve uitloopresultaat medisch wordt grotendeels veroorzaakt door de gedaalde rente. Het negatieve uitloopresultaat motorrijtuigen WA is het gevolg van stijging van de reservering voor grote schades. Het negatieve uitloopresultaat bij aansprakelijkheid wordt veroorzaakt door een bijstelling van de grens grote schades. Deze aangepaste grens geeft een betere schatting van de toekomstige betalingen.

13. Uitkeringen eigen rekening

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Uitkeringen		
- bij expiratie	141	958
- bij overlijden	3.546	11.564
Afkopen	983	4.397
Pensioenuitkeringen	295	969
Interne behandelingskosten	<u>133</u>	<u>436</u>
	5.098	18.324
Aandeel herverzekeraars	<u>-</u>	<u>286</u>
	5.098	18.038

De uitkeringen eigen rekening hebben betrekking op de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020 vanwege de deconsolidatie van Klaverblad Levensverzekering N.V.

14. Bedrijfskosten

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Acquisitiekosten		
- betaalde provisie	35.505	33.011
- overige acquisitiekosten	17.440	19.557
Beheerskosten en afschrijvingen op bedrijfsmiddelen	13.829	16.237
Schadebehandelingskosten	16.132	16.740
Provisie herverzekeraars	<u>-</u>	<u>-2</u>
	82.906	85.543
Overgeheveld naar schaden en uitkeringen eigen rekening	-16.132	-16.740
Overgeheveld naar andere lasten	<u>-3.708</u>	<u>-5.009</u>
	63.066	63.794

In verband met de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. ontvangt Klaverblad een maandelijkse vergoeding voor diensten die zij namens de koper uitvoert tot het moment dat de migratie van de verzekeringsadministratie is afgerond. De transitievergoeding is in mindering gebracht op de beheerskosten.

De toerekening van de bedrijfskosten aan de technische rekeningen is als volgt:

	<u>Schadeverzekering</u>		<u>Levensverzekering</u>		<u>Totaal</u>	
	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Acquisitiekosten	52.340	50.104	604	2.463	52.944	52.567
Beheerskosten en afschrijvingen op bedrijfsmiddelen	9.402	8.427	720	2.803	10.122	11.229
Provisie herverzekeraars	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-2</u>	<u>-</u>	<u>-2</u>
	61.742	58.531	1.324	5.263	63.066	63.794

De bedrijfskosten zijn door middel van een kostenallocatiemethodiek toegerekend aan schade- en levensverzekeringen en vervolgens aan de activiteiten acquisitie, beheer en schadebehandeling.

14.1. Personeelskosten

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Salarissen	22.921	23.553
Premies sociale verzekering	2.141	2.498
Pensioenlasten	3.681	3.955
Overige personeelskosten	10.824	9.508
Doorberekende schadelasten	<u>-5.087</u>	<u>-4.609</u>
	34.480	34.905

Het gemiddeld aantal medewerkers, herrekend op fulltime basis, bedraagt 352 (2019: 355).

De eigen bijdrage is in mindering gebracht op de pensioenpremie. De pensioenlasten hebben betrekking op het pensioencontract van de medewerkers van Klaverblad Verzekeringen waarvan de regeling is ondergebracht bij Lifetri. De hoogte van de premie is bepaald op basis van de in de uitvoeringsovereenkomst tussen beide partijen afgesproken uitgangspunten.

14.2. Bezoldiging statutaire directie

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Periodiek betaalde beloningen	740	710
Beloningen van gewezen bestuurders	<u>-</u>	<u>430</u>
	740	1.140

Het maandsalaris bedroeg per 31 december 2020 voor de voorzitter van de directie € 23.384 (2019: € 22.648) en het andere directielid € 19.487 (2019: € 18.874).

De restschuld van de aan de directie verstrekte hypothecaire leningen bedraagt ultimo boekjaar nihil (2019: € 183.613).

14.3. Bezoldiging commissarissen

De beloning bedroeg per 31 december 2020 op jaarbasis voor de voorzitter € 30.000 (2019: € 30.000) en voor de leden van de raad van commissarissen € 25.000 (2019: € 25.000). De onkostenvergoeding bedroeg over afgelopen boekjaar voor elk lid van de raad van commissarissen € 1.000 (2019: € 1.000).

14.4. Honoraria accountant

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Onderzoek van de jaarrekening	460	717
Andere controleopdrachten	<u>44</u>	<u>16</u>
	504	733

15. Beleggingslasten

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kosten beheer van beleggingen	1.034	1.422
Rentelasten	77	77
Gerealiseerd verlies op beleggingen	<u>3.355</u>	<u>-</u>
	4.466	1.499

16. Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Zakelijke waarden	-	-
Vastrentende waarden	-	-
	-	-

De niet-gerealiseerd verlies betreft de negatieve niet-gerealiseerde resultaten op de terreinen en gebouwen en aandelen (zakelijke waarden) alsmede positieve niet-gerealiseerde resultaten op participaties in beleggingsfondsen, obligaties, hypothecaire leningen en andere leningen (vastrentende waarden).

17. Toerekening beleggingsresultaat technische- en niet technische rekening

De beleggingsresultaten zijn als volgt toe te rekenen aan de technische- en niet-technische rekening.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Opbrengst uit beleggingen (9)	16.401	61.663
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen (10)	63.192	187.255
Beleggingslasten (15)	-4.466	-1.499
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen (16)	-	-
Beleggingsresultaat	<u>75.127</u>	<u>247.419</u>
Beleggingsresultaat technische rekening schadeverzekering	4.927	5.183
Beleggingsresultaat technische rekening levensverzekering	39.682	150.098
Niet-technische rekening	<u>30.518</u>	<u>92.138</u>
	75.127	247.419

18. Andere baten en lasten

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Bedrijfskosten Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Assurantiën B.V.	-3.708	-5.009
Incidentele kosten niet toe te rekenen aan technisch resultaat	-1.174	-
Wijziging voorziening voor verlieslatend contract	751	-201.436
Wijziging voorziening voor reorganisatie	<u>762</u>	<u>4.451</u>
	-3.369	-201.994

Door de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. is de voorziening verliesgevend contract volledig aangewend. Zie toelichting op de balans 6.2 voor nadere toelichting.

19. Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsvoering

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Vennootschapsbelasting	3.985	19.771
Mutatie latente vennootschapsbelasting	<u>1.050</u>	<u>8.451</u>
	5.035	28.222

Bij de bepaling van de vennootschapsbelasting is uitgegaan van het geldende belastingregime.

De aansluiting tussen het wettelijke en het effectieve belastingpercentage is als volgt:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Resultaat voor belastingen	5.961	-85.446
Wettelijk belastingpercentage	25%	25%
Wettelijke belastingbedrag	1.475	-21.362
Vennootschapsbelasting voorgaande jaren	233	-
Wijziging belastingtarief	3.170	-798
Permanente verschillen	<u>157</u>	<u>50.382</u>
Effectief belastingbedrag	5.035	28.222
Effectief belastingpercentage	84,5%	-33,0%

Het resultaat voor belastingen is inclusief het resultaat van Klaverblad Levensverzekering N.V. over de periode 1 januari tot en met 31 maart 2020 van €1.618.000 negatief.

Het effectieve belastingpercentage is in 2020 aanzienlijk hoger dan het wettelijk tarief. Dit is als gevolg van de wetswijziging waarin is aangekondigd dat het nominale belastingtarief wordt verhoogd naar 25%. Dit heeft in 2020 geleid tot een éénmalige verhoging van de uitgestelde belastingverplichtingen.

20. Specificatie brancheresultaten schadebedrijf

	Motorrijtuigen WA		Motorrijtuigen overig		Brand		Aansprakelijkheid	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Geboekte premie	34.141	28.663	19.552	18.266	64.912	58.394	14.278	13.286
Verdiende premie	34.527	30.396	19.836	17.877	65.477	56.312	14.558	12.300
Beleggingsresultaten	1.179	1.261	53	56	337	206	268	224
Schade en uitkeringen	30.556	37.190	10.210	10.915	40.321	32.090	11.021	12.083
Bedrijfskosten	11.141	10.963	6.022	5.807	25.075	22.009	6.385	6.589
Herverzekeringsbaten en -lasten	1.784	-215	-127	-355	-2.255	-2.166	-3	-6
Res.technische rekening	-4.207	-16.711	3.530	856	-1.837	253	-2.583	-6.154
	Rechtsbijstand		Overige varia		Medisch		Totaal Schadebedrijf	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Geboekte premie	12.343	10.913	1.706	1.393	52.876	50.656	199.808	181.571
Verdiende premie	12.511	10.584	1.742	1.286	48.764	50.474	197.415	179.229
Beleggingsresultaten	98	116	3	-4	2.989	3.324	4.927	5.183
Schade en uitkeringen	8.429	5.442	311	536	40.684	41.849	141.532	140.105
Bedrijfskosten	3.604	3.278	838	627	8.677	9.258	61.742	58.531
Herverzekeringsbaten en -lasten	-3	-3	-3	1	-12	-12	-619	-2.756
Res.technische rekening	573	1.977	593	120	2.380	2.679	-1.551	-16.980

21. Specificatie winstbronnen levenbedrijf

De samenstelling is als volgt:	Individuele verzekeringen		Collectieve verzekeringen	
	2020	2019	2020	2019
Resultaat op kosten	-255	-920	124	162
Resultaat op sterfte	-75	2.311	-13	209
Resultaat op afkoop	357	1.409	-	-
Resultaat op nieuwe productie	195	394	-3	-40
Resultaat op wijziging kansen	-	2.689	-	9
Resultaat op wijziging. Inflatie en kosten	-	5.316	-	177
Resultaat op wijziging UFR	-13.218	-8.298	-1.011	-745
Resultaat op interest en rentevolatiliteiten	-7.291	142	5.891	2.385
Resultaat op wijziging actuarieel model en TVOG	-	40.207	-	183
Resultaat op overige mutaties	657	-334	-3.628	-3.866
Resultaat technische rekening	-19.630	42.916	1.360	-1.526

Het resultaat technische rekening is over de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 maart 2020. De datum waarop Klaverblad Levensverzekering N.V. is verkocht.

22. Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Enkelvoudige jaarrekening 2020

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Enkelvoudige balans

(Na resultaatbestemming)

Activa

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Beleggingen ⁽²³⁾		
Terreinen en gebouwen	13.639	13.238
Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen	195.984	510.155
Overige financiële beleggingen		
- Aandelen en participaties in beleggingsfondsen	149.584	77.225
- obligaties	77.534	47.120
- vorderingen uit andere leningen	<u>5</u>	<u>27</u>
	436.746	647.765
Vorderingen ⁽²⁴⁾		
Vorderingen uit directe verzekering		
- verzekeringnemers	75	104
- assurantieadviseurs	3.740	3.712
Overige vorderingen	<u>13.882</u>	<u>3.938</u>
	17.697	7.754
Overige activa ⁽²⁵⁾	<u>4.297</u>	<u>3.691</u>
Totaal activa	458.740	659.210

Passiva

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Eigen vermogen ⁽²⁶⁾		
Herwaarderingsreserve	5.987	5.937
Overige reserves	<u>435.801</u>	<u>433.558</u>
	441.788	439.495
Overige voorzieningen ⁽²⁷⁾		
- voor belastingen	7.946	5.421
- voor verlieslatend contract	-	201.436
- voor reorganisatie	<u>-</u>	<u>766</u>
	7.946	207.623
Schulden ⁽²⁸⁾	<u>9.006</u>	<u>12.092</u>
Totaal passiva	458.740	659.210

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Enkelvoudige resultatenrekening

(Bedragen in duizenden euro's)

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Resultaat uit deelnemingen na belastingen	-202	72.097
Overige resultaten na belastingen	<u>2.495</u>	<u>-185.765</u>
Resultaat na belastingen	2.293	-113.668

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Algemeen

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat en voor de toelichting op de activa en passiva en de resultaten, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening en de geconsolideerde balans, voor zover hierna niet anders is vermeld.

Beleggingen (23)

Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen (23.2)

Deelnemingen worden - voor zover er sprake is van overwegende zeggenschap - gewaardeerd op nettovermogenswaarde. Dit is het aandeel in het eigen vermogen van de desbetreffende onderneming, bepaald op basis van de grondslagen zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Toelichting op de enkelvoudige balans

23. Beleggingen

23.1. Terreinen en gebouwen

Voor een toelichting op de terreinen en gebouwen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

23.2. Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen

Alle 100% directe deelnemingen, zijnde Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V., Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. en Klaverblad Assurantiën B.V. zijn statutair gevestigd te Zoetermeer.

Het verloop is als volgt:	Klaverblad Schade- verzekerings- maatschappij N.V.	Klaverblad Levens- verzekering N.V.	Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V.	Klaverblad Assurantiën B.V.	Totaal
Stand per 1 januari 2020	160.912	312.436	35.334	1.473	510.155
Dividenduitkering	-	-	-1.500	-1.400	-2.900
Resultaat deelneming	-1.142	-1.367	1.899	408	-202
Verkoop deelneming	-	110.384	-	-	110.384
Gerealiseerd resultaat	-	-200.685	-	-	-200.685
Stand per 31 december 2020	159.770	-	35.733	481	195.984

Op 31 maart 2020 is Klaverblad Levensverzekering N.V. middels aandelenoverdracht verkocht aan Lifetri Groep B.V. en is Klaverblad Levensverzekering N.V. gedeconsolideerd. Voor het verschil tussen de nettovermogenswaarde per balansdatum en de verkoopprijs was reeds in 2019 een voorziening gevormd voor verlieslatend contract. Door de verkoop is de voorziening volledig aangewend. Zie toelichting op de balans 6.2 voor nadere toelichting.

23.3. Overige financiële beleggingen

23.3.1. Aandelen

De samenstelling is als volgt:	2020	2019
Aandelen	110.055	77.225
Hypotheekfondsen	39.529	-
	149.584	77.225

23.3.1.1. Aandelen

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	77.225	98.342
Aankopen	33.233	73.270
Verkopen	4.569	104.961
Herwaarderings	4.166	10.574
Stand per 31 december	110.055	77.225

De kostprijs van de aandelen per einde boekjaar bedraagt € 93.810.000 (2019: € 64.764.000).

23.3.1.2. Hypotheekfondsen

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	-	-
Aankopen	39.279	-
Herwaarderingen	250	-
Stand per 31 december	39.529	-

De herwaarderingen zijn onder aftrek van beleggingskosten in het fonds van € 80.000.

Klaverblad participeert in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse non-NHG hypotheekleningen. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. Het hypotheekbeleggingsfonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekproductie, respectievelijk de beschikbare liquide middelen.

23.3.2. Obligaties

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	47.120	-
Aankopen	293.969	57.457
Verkopen	263.153	10.145
Herwaarderingen	-123	-537
Mutatie lopende rente	-279	345
Stand per 31 december	77.534	47.120

De kostprijs van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 77.591.000 (2019: € 47.312.000). De nominale waarde van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 77.200.000 (2019: € 46.247.000). De obligaties hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 0,3 jaar (2019: 0,5 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 0,8% (2019: 1,2%).

23.3.3. Vorderingen uit andere leningen

Het verloop is als volgt:	2020	2019
Stand per 1 januari	27	157
Aflossingen	21	131
Waardeverandering	-1	1
Stand per 31 december	5	27

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 5.000 (2019: € 27.000). De vordering heeft een maximale resterende looptijd van 0,2 jaar (2019: 1,3 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 4,0% (2019: 4,0%).

24. Vorderingen

24.1. Vorderingen uit directe verzekeringen

Voor een toelichting op de vorderingen uit directe verzekeringen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

24.2. Overige vorderingen

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Rekening courant Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	3.174	-
Rekening courant Klaverblad Assurantiën B.V.	132	-
Rekening courant Klaverblad Levensverzekering N.V.	-	670
Vennootschapsbelasting	9.700	2.752
Betaalde waarborgsommen	55	56
Debiteuren	370	35
Overige vooruitbetaalde kosten en vorderingen	<u>451</u>	<u>425</u>
	13.882	3.938

Over de vorderingen op groepsmaatschappijen is geen interest verschuldigd en er zijn geen zekerheden gesteld. De looptijd van de overige schulden is overwegend korter dan een jaar.

25. Overige activa

De samenstelling is als volgt:	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Materiële vaste activa	948	1.146
Liquide middelen	<u>3.349</u>	<u>2.545</u>
	4.297	3.691

Voor een nadere toelichting van de overige activa wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

26. Eigen vermogen

Het verloop en de samenstelling van het eigen vermogen is als volgt:

	<u>Herwaarderings-reserve</u>	<u>Overige reserves</u>	<u>Totaal</u>
Stand per 1 januari 2020	5.937	433.558	439.495
Netto resultaat boekjaar	-	2.293	2.293
Toevoeging / onttrekking	<u>50</u>	<u>-50</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december 2020	5.987	435.801	441.788
	<u>Herwaarderings-reserve</u>	<u>Overige reserves</u>	<u>Totaal</u>
Stand per 1 januari 2019	5.403	547.760	553.163
Netto resultaat boekjaar	-	-113.668	-113.668
Toevoeging / onttrekking	<u>534</u>	<u>-534</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december 2019	5.937	433.558	439.495

De herwaarderingsreserve is gevormd uit hoofde van herwaarderings van gebouwen en terreinen. Voor de herwaarderings is een voorwaardelijke belastingverplichting gevormd tegen het toekomstige belastingtarief 25,0% (2019: 21,7%).

Voorstel bestemming van het resultaat over het verslagjaar 2020

Na vaststelling van de jaarrekening over 2020 door de algemene vergadering zal het resultaat van € 2.293.000 worden toegevoegd aan de overige reserves. Daarnaast vindt een onttrekking plaats van de overige reserves van per saldo € 50.000 door een toevoeging aan de herwaarderingsreserve van € 50.000. Voorgaande is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

27. Overige voorzieningen

27.1. Voor belastingen

Het verloop is als volgt:		
Stand per 1 januari	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Mutatie	5.421	5.055
Stand per 31 december	<u>2.525</u>	<u>366</u>
	7.946	5.421

De voorziening voor belastingen heeft een overwegend langlopend karakter. Bij de waardering van de latentie is rekening gehouden met het gewijzigde belastingtarief.

27.2. Voor verlieslatend contract

Voor een toelichting op de voorziening voor verlieslatend contract wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

27.3. Voor reorganisatie

Voor een toelichting op de voorziening voor reorganisatie wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

28. Schulden

De samenstelling is als volgt:		
Schulden uit directe verzekering	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Overige schulden	3.176	3.081
- rekening courant Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	-	2.134
- rekening courant Klaverblad Exploitatie Beheer B.V.	814	576
- rekening courant Klaverblad Assurantiën B.V.	-	809
- rekening courant Klaverblad Levensverzekering N.V.	313	-
- loonheffing en premies sociale verzekeringen	893	950
- omzetbelasting	32	21
- crediteuren	833	470
- overige	<u>2.945</u>	<u>4.051</u>
	9.006	12.092

Over de schulden aan groepsmaatschappijen is geen interest verschuldigd en er zijn geen zekerheden gesteld. Het totale bedrag aan schulden is binnen een jaar verschuldigd.

Klaverblad Levensverzekering N.V. is verkocht aan Lifetri Groep B.V. De rekening courant met Klaverblad Levensverzekering N.V. zal worden afgewikkeld wanneer de partijen volledig van elkaar zijn ontvlochten.

Bij de vennootschap is geen pensioenvoorziening aangehouden. De pensioenverplichtingen voor de medewerkers van Klaverblad Verzekeringen zijn collectief verzekerd bij Lifetri. De hoogte van de premie is bepaald op basis van de in de uitvoeringsovereenkomst tussen beide partijen afgesproken uitgangspunten.

Zoetermeer, 8 april 2021

Commissarissen

drs. A.F.J. Bakker

ir. E. Velzel

drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA

drs. J.M. Niessen

Directie

mr. J.P.P. Barth

J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het resultaat

Artikel 12 van de statuten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. bepaalt: "Indien de winst- en verliesrekening een voordelig saldo toont, zal dit saldo aan de algemene reserve toegevoegd worden; een nadelig saldo zal daaraan onttrokken worden."

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de leden en de raad van commissarissen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. te Zoetermeer gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2020;
- de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2020;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (de coöperatie) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 8,8 miljoen (2019: € 8,6 miljoen).
Toegepaste benchmark	2% van het groepsvermogen.
Nadere toelichting	Het groepsvermogen wordt relevant geacht door belanghebbenden en is een relatief stabiele basis voor de bepaling van de materialiteit. Derhalve achten wij het groepsvermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 442.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante entiteiten Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. op basis van de omvang en de risico's van de betreffende entiteiten. Bij andere onderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)entiteiten, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij het kernpunt fouterstel toegevoegd.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te verifiëren met transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (genoteerde marktprijzen).</p> <p>Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van andere methoden waarbij de waarderingonzekerheid inherent toeneemt. Deze hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens en de mate van subjectiviteit van assumpties.</p> <p>Bij Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. betreft dit terreinen en gebouwen, aandelen in een hypotheekfonds en vorderingen uit hypotheekleningen en andere leningen.</p> <p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven onder 'Beleggingen (1)' in de Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling en heeft een nadere toelichting opgenomen in noot 1. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2020 voor een bedrag van € 45,0 miljoen is belegd in terreinen en gebouwen, voor € 93,2 miljoen is belegd in een hypotheekfonds en voor € 16,6 miljoen in vorderingen uit hypothecaire en andere leningen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd of toegelicht zijn. Wij hebben de waardering van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen derhalve aangemerkt als kernpunt van onze controle.</p>
---------------	--

<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsmethoden geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de posities in terreinen en gebouwen hebben wij de interne beheersingsmaatregelen rond het taxatieproces onderzocht. Met gebruikmaking van eigen vastgoedspecialisten hebben wij voor een selectie van objecten de onafhankelijke taxaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst op basis van marktgegevens, waaronder het beoordelen van de COVID-19 impact. • Voor de waardering van het hypotheekfonds hebben wij de opgenomen nettovermogenswaarde getoetst met de gecontroleerde nettovermogenswaarde door de externe accountant van het fonds. • Voor de waardering van de vorderingen uit hypotheek en andere leningen hebben wij met behulp van actuarieel specialisten de waardering getoetst via een onafhankelijke eigen berekening en hierbij de uitgangspunten vergeleken met uitgangspunten gehanteerd in de markt, waaronder het beoordelen van de COVID-19 impact. <p>Tenslotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de beleggingen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen

<p>Risico</p>	<p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. heeft een significante post technische voorzieningen van in totaal € 218 miljoen (na aftrek herverzekeringsdeel), ofwel 31% van het balanstotaal per 31 december 2020.</p> <p>De waardering van de technische voorzieningen is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en andere schattingselementen. Wij hebben de schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen derhalve als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>De gebruikte assumpties voor de technische voorzieningen schade voor niet-verdiende premies en lopende risico's en voor te betalen schaden/ uitkeringen hebben betrekking op onder andere verval in de portefeuille, de contractduur van de polissen, de zogenoemde IBN(E)R, verzuim- en herstelkansen en toekomstige kosten en uitkeringen.</p> <p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in sectie 'Technische voorzieningen' (5) van de Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling en een nadere toelichting is opgenomen in noot 5 van de jaarrekening.</p>
---------------	---

<p>Onze controleaanpak</p>	<p>Wij hebben actuariële specialisten ingezet bij onze controlewerkzaamheden op de bepaling van de technische voorzieningen.</p> <p>Onze belangrijkste controlewerkzaamheden met betrekking tot de technische voorzieningen hadden betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het evalueren van de opzet en het bestaan en het toetsen van de werking van interne beheersingsmaatregelen die door Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. zijn uitgevoerd op de bepaling van de technische voorzieningen; • het vaststellen van de juistheid en volledigheid van de basisgegevens die door Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. zijn gebruikt; • het evalueren van de aanvaardbaarheid van de gehanteerde methoden en assumpties, inclusief de hierin doorgevoerde wijzigingen in 2020, voor de waardering van de technische voorzieningen. Wij hebben de aannames getoetst aan de hand van historische informatie, sectorinformatie, professionele oordeelsvorming en het verrichten van backtesting. Specifiek ten aanzien van de impact van de Covid-19 pandemie op de waardering van de schadevoorziening hebben wij een kritische beoordeling en controle uitgevoerd op trends in de claims, keuzes die gemaakt zijn door management in relatie tot de grotere onzekerheid en de governance in dit proces; • het vaststellen van de juistheid en volledigheid van gealloceerde kosten aan Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. vanuit het door Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. gebruikte kostenallocatiemethodiek (een zogenoemd Activity Based Costing-model); • het beoordelen op redelijkheid van de intern opgestelde analyses van de uitkomsten van de technische voorzieningen en het verloop tussen perioden; • het toetsen van de totstandkoming en het evalueren van de gevoeligheidsanalyses aan hand van de onderliggende berekeningen; • het kennismaken van de werkzaamheden en rapportages van de Actuariële Functie. <p>Waar noodzakelijk geacht hebben wij op onderdelen aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd waaronder het testen van juistheid van uitgekeerde claims aan de hand van schadedossiers.</p> <p>Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de technische voorzieningen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de methoden of de schattingen gehanteerd voor de bepaling van de technische voorzieningen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

<p>Risico</p>	<p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. is voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen sterk afhankelijk van de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van haar geautomatiseerde systemen. Als gevolg van de COVID-19 pandemie bestaat er (inherent) een grotere kans op cyber incidenten.</p> <p>In aanmerking nemend de relevantie van de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van de geautomatiseerde systemen, de continuïteit van processen en de effectiviteit van</p>
---------------	--

	<p>beheersingsmaatregelen in het rapportageproces voor het opmaken van de jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A., hebben wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking vastgesteld voor zover dit relevant is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben met name de opzet, bestaan en werking van interne beheersingsmaatregelen van de processen logische toegangsbeveiliging, wijzigingenbeheer en continuïteitsbeheer onderzocht. In aanvulling hierop hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden verricht met betrekking tot logische toegangsbeveiliging. Wij hebben IT-auditors betrokken in ons team voor de uitvoering van deze controlewerkzaamheden.</p> <p>In reactie op de (inherent) grotere kans op cyber incidenten en toenemende zorg van toezichhouders en andere belanghebbenden over cybersecurity aanvallen en datalekken, hebben wij als onderdeel van onze controlewerkzaamheden de cybersecurity risico's beoordeeld. Het doel tijdens onze controle was het begrijpen van de cybersecurity risico's van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en de maatregelen die deze entiteit neemt om deze risico's te mitigeren.</p>
Belangrijke observaties	<p>Gebaseerd op onze werkzaamheden hebben wij voldoende geschikte controle-informatie verkregen voor het doel van onze controle.</p> <p>Onze controle was niet gericht op het doen van een uitspraak over cybersecurity van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. Echter, op basis van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij geen belangrijke cybersecurity risico's geïdentificeerd die een impact hebben op onze controle van de jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.</p>

Verantwoording en toelichting van de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V.

Risico	<p>De in mei 2019 aangekondigde verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. is op 27 februari 2020 goedgekeurd door De Nederlandsche Bank en met de aandelenoverdracht op 31 maart 2020 geëffectueerd. Per 31 maart 2020 is Klaverblad Levensverzekering N.V. gedeconsolideerd uit de cijfers van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.</p> <p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. had reeds voor deze transactie per 31 december 2019 een voorziening voor verlieslatend contract gevormd ten bedrage van € 201 miljoen. Na overdracht van de aandelen is het verlieslatende contract in 2020 volledig aangewend.</p> <p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening verlieslatend contract beschreven in sectie Overige voorzieningen (6) van de Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling en voor de beleggingen in groepsmaatschappijen beschreven in sectie 'Beleggingen' (23) van de Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening en heeft een nadere toelichting opgenomen in noot 6.2</p>
--------	--

	<p>voorziening voor verlieslatend contract en noot 23.2 Beleggingen in groepsmaatschappijen. Daarnaast heeft Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. toegelicht in het verslag van de directie en is de deconsolidatie als onderdeel opgenomen bij de toelichtingen waar sprake is van een verloopoverzicht (zie noot 1.2.2., 5.2 en 6.1).</p> <p>Vanwege de significantie van de transactie voor de jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. hebben wij dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p>
Onze controleaanpak	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren van de geschiktheid van door Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. gehanteerde grondslagen voor de verwerking van de verkoop Klaverblad Levensverzekering N.V. en de daarmee samenhangende voorziening voor verlieslatend contract in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.</p> <p>Wij hebben verder de volgende controlewerkzaamheden verricht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inspecteren van de getekende verkoopovereenkomst; • controleren van de balans van Klaverblad Levensverzekering N.V. per datum van overdracht van de aandelen en de resultaten tot het moment van overdracht van de aandelen; • herberekenen van de mutaties van het eerder gevormde verlieslatend contract en de belegging in deze groepsmaatschappijen. <p>Daarnaast hebben wij geëvalueerd of de toelichtingen voldoen aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
Belangrijke observaties	<p>Gebaseerd op onze werkzaamheden hebben we vastgesteld dat de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. is verwerkt en toereikend toegelicht in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.</p>

Foutherstel

Risico	<p>Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. heeft geconstateerd dat onjuiste parameters zijn gehanteerd bij het vaststellen van de technische voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen in de jaarrekening 2019 en de jaarrekening 2018. Aangezien dit een materiële fout betreft heeft Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. de vergelijkende cijfers in de jaarrekening 2020 aangepast door het toepassen van foutherstel. De aanpassing van de vergelijkende cijfers is toegelicht in paragraaf "Foutherstel" in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.</p> <p>Gezien het belang van het foutherstel op de technische voorziening en de impact op het vermogen en het resultaat van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A., hebben wij dit als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben onderzoek gedaan naar de achtergrond, aard en omvang van de geconstateerde fout. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van onze actuariële specialisten.</p> <p>Wij hebben geëvalueerd of het foutherstel voldoet aan de relevante vereisten van Titel 9 Boek 2 BW. Verder hebben wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder</p>

	controleberekeningen en aansluitingen en hebben wij vastgesteld of het fouterstel cijfermatig adequaat is verwerkt in de jaarrekening 2020.
	Tevens hebben wij geëvalueerd of de presentatie en de toelichting ten aanzien van het fouterstel in overeenstemming is met Titel 9 Boek 2 BW.
Belangrijke observaties	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de impact van het fouterstel op juiste wijze is bepaald en op passende wijze is gepresenteerd en toegelicht in overeenstemming met de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van de directie, inclusief Strategie, Financiële prestaties, Duurzaamheid, Governance en risicomanagement en Risicobeheersing;
- het bericht van de RvC;
- de overige gegevens;
- Profiel, Kerncijfers 2020, Stichting EcoWare, Korfbalvereniging Dalto, Klaasen & Retz en Personalia.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de directie en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Tijdens onze controle hebben wij vanwege COVID-19 maatregelen noodgedwongen meer werkzaamheden op afstand uitgevoerd. Deze manier van werken heeft het moeilijker voor ons gemaakt om bepaalde waarnemingen te doen wat er toe kan leiden dat bepaalde signalen worden gemist. Bij het plannen van onze werkzaamheden hebben wij aandacht besteed aan de risico's hiervan en hebben waar nodig aanvullende werkzaamheden gepland en uitgevoerd.

Deze aanvullende werkzaamheden betreffen een algehele kritische beoordeling van mogelijke impact van COVID-19 op de financiële resultaten en effectiviteit van interne beheersing. Wij verwijzen naar het kernpunt van onze controle inzake schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen en naar het kernpunt van onze controle inzake de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie

die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een coöperatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 8 april 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M. Koning RA

Personalia

Commissarissen

drs. A.F.J. Bakker
ir. E. Velzel
drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA
drs. J.M. Niessen

Voorzitter

Management Team

mr. J.P.P. Barth
J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG
E.A. Oostrom MSc MCC
O.M.C. Perik MBA
drs. M.J.B van der Putten

Algemeen directeur
Directeur financiën en risicomanagement
Divisiemanager commercie
Divisiemanager IT & Change a.i.
Divisiemanager verzekeren

Sleutelfunctiehouders

mr. J.J. Ruighaver-van der Spek CCP
M.B.J. Debrichy-Hesselberg MSc RA
drs. M. Deckers

Compliance
Interne audit
Risicomanagement en actuariel

Externe accountant

Ernst & Young Accountants LLP

